

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

FAKULTA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

**DOPAD VÝROBY A SPOTŘEBY EKOLOGICKY
ŠETRNÝCH ODĚVŮ NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí práce: doc. Miroslav Hájek, Ph.D.

Bakalant: Sandra Trejtnarová

2023

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Fakulta životního prostředí

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Sandra Trejtnarová

Územní technická a správní služba v životním prostředí

Název práce

Dopad výroby a spotřeby ekologicky šetrných oděvů na životní prostředí

Název anglicky

Impact of the production and consumption of environmentally friendly clothing on the environment

Cíle práce

Problematika udržitelnosti textilního průmyslu je velmi aktuální. Cílem práce je, zaměřit se na ekologicky šetrné oděvy a analyzovat dopad jejich výroby a spotřeby na životní prostředí. Výsledky mohou být použity jako podklad pro analýzu životního cyklu.

Metodika

V rámci rešerše bude definován ekologicky šetrný oděv. Dopad výroby bude sledován u stanovených výrobců z dosažitelných informací, případně z řízených rozhovorů. Pro tyto účely se stanoví kritéria pro sledování dopadů výroby. Oblast spotřeby bude posouzena na základě sestaveného dotazníku, kterým budou osloveni spotřebitelé. Veškerá data budou vyhodnocena s využitím vhodných statistických metod. Diskuse se zaměří i na doporučení, jak dosáhnout snížení dopadů na životní prostředí.

Harmonogram:

červen-červenec 2021 – rešerše související literatury a definice ekologicky šetrného oděvu

srpen-září 2021 – získání dat o dopadu výroby na životní prostředí

září-listopad 2021 – získání dat o dopadu spotřeby na životní prostředí

prosinec 2021 – leden 2022 – vyhodnocení dat a diskuse

únor-březen 2022 – zpracování bakalářské práce

Doporučený rozsah práce

40 normostran

Klíčová slova

textilní průmysl; ekologicky šetrný výrobek; poškození životního prostředí; dopad na zdraví; recyklace

Doporučené zdroje informací

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE. PROVOZNĚ EKONOMICKÁ FAKULTA. *Podniková ekonomika a řízení*. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2014. ISBN 9788021325043.

GUNGOR, A., PALAMUTCU, S., IKIZ, Y. Cotton textiles and the environment: Life cycle assessment of a bathrobe [online]. 2009 [cit. 2021-5-29].

GWOZDZ, W. MÜLLER, T. An Environmental Perspective on Clothing Consumption: Consumer Segments and Their Behavioral Patterns. *Sustainability* [online]. 2017, 9(5), 1 [cit. 2021-5-29].

LUO, Y., SONG, K., DING, X., WU, X. Environmental sustainability of textiles and apparel: A review of evaluation methods. *Environmental Impact Assessment Review*. 2021, 86. Doi:10.1016/j.eiar.2020.106497.

VYKLIČKÁ, L., ŠAUER, P., FIŠEROVÁ, A.. Ecolabelling – tržně orientovaný nástroj [online]. 2006 [cit. 2021-5-29].

Předběžný termín obhajoby

2022/23 LS – FŽP

Vedoucí práce

doc. Ing. Miroslav Hájek, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra lesnické a dřevařské ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 16. 6. 2021

Ing. Roman Dudík, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 2. 9. 2021

prof. RNDr. Vladimír Bejček, CSc.

Děkan

V Praze dne 23. 03. 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Dopad výroby a spotřeby ekologicky šetrných oděvů na životní prostředí“ vypracovala samostatně pod vedením vedoucího práce doc. Ing. Miroslava Hájka, Ph.D. a citovala jsem všechny informační zdroje, které jsem v práci použila a které jsem rovněž uvedla na konci práce v seznamu použitých informačních zdrojů.

V Praze dne 31.3.2023

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala doc. Ing. Miroslavu Hájkovi, Ph.D. za jeho vedení, cenné rady a připomínky, které mi poskytl při zpracování bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat Lucii Nenckové, Ph.D. za velkou ochotu, odborné rady a připomínky. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat svému příteli a kolegům za podporu, trpělivost a povzbuzování během mého studia.

V Praze dne 31.3.2023

Abstrakt

Tato bakalářská práce je zaměřena na zhodnocení dopadů na životní prostředí při výrobě i spotřebě textilních oděvů. V teoretické části je popsán udržitelný rozvoj v textilním průmyslu, definován ekologicky šetrný oděv a fáze životního cyklu oděvu od získání surovin pro výrobu látek přes prodej až po jeho likvidaci. Dopady výroby jsou sledovány z dostupných informací od společností, které prodávají ekologicky šetrné oděvy. Dopady spotřeby jsou posouzeny dotazníkovým šetřením, určeným pro zákazníky v prodejně s oděvy, boty a doplňky v hlavním městě České republiky Praze, jaké faktory je ovlivňují při nákupu a dále nakládají s oděvy. Na základě výsledků dotazníku je objektivně měřeno a subjektivně vyhodnoceno doporučení na snížení negativních vlivů na životní prostředí.

Klíčová slova: textilní průmysl; ekologicky šetrný výrobek; poškození životního prostředí; dopad na zdraví; recyklace

Abstract

The topic of this bachelor's thesis is focused on assessing the environmental impact of the textile industry, including manufacturing and consumption aspects of it. Theoretical part of the thesis examines: sustainable development of the industry, environment-friendly clothing, product development process —the life cycle of clothing, including its phases (from acquiring of the material through fabric manufacturing, sale, and disposal process) Information about the environmental impact of the production process is observed through freely available data published by the environment-friendly companies. Data on the impact of the consumption process is collected from various survey campaigns. These campaigns are run in-store with the customers in various clothes (and shoe/accessory) stores in Prague, Czech Republic. The surveys gain data on consumer buying behaviour, factors influencing the buying decision, and further after-sale treatment of the goods. Recommendations for reducing the negative environmental impact are objectively measured and subjectively evaluated based on the survey campaign's results.

Key words: textile industry, environment-friendly clothing, environmental impact, health impact, recycling

Obsah

1. Úvod	1
2. Cíle práce	3
3. Literární rešerše	4
3.1. Udržitelný rozvoj	4
3.1.1. Environmentální pilíř	4
3.1.2. Ekonomický pilíř	5
3.1.3. Společenský pilíř	6
3.1.4. Cíle udržitelného rozvoje	7
3.1.5. Cirkulární Česko 2040	9
3.1.6. Metoda LCA	10
3.2. Ekologicky šetrný oděv	10
3.2.1. Certifikace	11
3.3. Životní cyklus textilu a dopad výroby nového textilu	14
3.3.1. Výroba	14
3.3.2. Textilní, módní a oděvní průmysl	17
3.3.3. Doprava	17
3.3.4. Prodej a marketing	18
3.3.5. Spotřeba a údržba	19
3.3.6. Likvidace	20
3.4. Dopad výroby	23
3.4.1. PURA (LO)CURA	23
3.4.2. GREEN BUTIK	24
3.4.3. BIOŠATNÍK	25
3.4.4. MERCHYOU	26
3.4.5. HAPPY NATURE	27
4. Metodika	29
5. Výsledky	30
5.1.1. Preferované způsoby nákupu	30
5.1.2. Rozhodující faktor při nákupu oblečení	31
5.1.3. Důležitost ekologicky šetrných oděvů z pohledu spotřebitele	33
5.1.4. Certifikace ekologicky šetrných oděvů	34
5.1.5. Údržba oděvů	35
5.1.6. Likvidace	37
6. Diskuse	40

7. Závěr.....	42
8. Literární zdroje.....	44
9. Přílohy	48

1. Úvod

V minulých letech se výroba a spotřeba dostala do bodu, kdy začala představovat velký problém pro životní prostředí i pro společnost. Proto je nevyhnutelné zaměřit se na udržitelnost výrobků. V současné době se už rozšiřuje zájem o ekologii, životní prostředí a zdraví životní styl. A to nejen zájmem o biopotraviny a správné stravování, elektromobilitu, energii z obnovitelných zdrojů, ale také o ekologické oblečení. I když společnost při nákupu oblečení začíná kontrolovat materiály, ze kterých jsou vyrobeny, stále ve spotřebitelích zůstávají staré špatné návyky jako je konzumerismus, bezmyšlenkovité nakupování a plýtvání potravin, oblečení a doplňků, bytových doplňků i elektroniky. Někteří spotřebitelé mají i jako koníček nakupovat stále nové oblečení i různé předměty. Důvodem je velké ovlivnění nízkou cenou, nad kterou pouze mávnou rukou, odůvodní si koupi budoucí potřebou daného produktu, který často zůstává odložený v úložném prostoru a využijí ho pouze párkrát nebo dokonce vůbec. Následně se vyhodí a tyto předměty skončí na skládkách, které se stále rozrůstají, protože je není možné recyklovat či jinak využít.

Textilní průmysl je jednou z oblastí, na kterou je třeba se soustředit, protože je jedním z nejvíce znečišťujících průmyslů na světě. Díky fast fashion se dostala výroba do velkoobjemových továren, kde je oblečení vyráběno s nízkými náklady. V továrnách se vyrábí oblečení z nekvalitních materiálů a zaměstnanci nepracují v bezpečných pracovních podmínkách za menší než minimální mzdu, kde jsou zaměstnané z velké části ženy, ale využívají i dětskou práci. Tyto práce obnášejí i manipulaci s toxickými chemikáliemi s dlouhou pracovní dobou a bez potřeby pracovní kvalifikace. Oděvní řetězce tak snižují pořizovací cenu a mohou vyrábět výrazně větší počet zboží za kratší dobu. To jsou jedny z hlavních důvodů, proč má výroba oděvů negativní ekologické i etické dopady. Spotřebiteli je pak moderní móda snadno dostupná až překonala základní potřeby a výrazně zkrátila dobu užívání oděvu. To neznamená jen kvalitu materiálu a ušití, ale i nízkou symbolickou hodnotu produktu. Proč si nekoupit nový kus oblečení, když je moderní, za nízkou cenu a tak dostupný? Přestože velkou zásluhu na negativní dopady životního prostředí má textilní a oděvní průmysl, součástí jsou i spotřebitelé, i když možná nevědomky, kteří nesou část odpovědnosti. Poptávkou pomáhají určovat počet, četnost a druhy těchto oděvů

řetězcům z důvodu stálého častého či velkého nakupování. Někteří spotřebitelé nakupují nadprůměrné až nepotřebně velké množství oděvů, bot a doplňků. Ti jsou pak zodpovědní za určení způsobu užívání, udržování jeho kvality a následnou likvidaci po té, co je oděv opotřebován nebo už není pro ně žádoucí. Tyto aspekty se také podílí na negativní dopady na životní prostředí a to zkrácenou dobou užívání, po jakou dobu je oděv nošen, jakým způsobem je očišťován a jakým způsobem a v jakém stavu je vyřazen z jejich šatníku. Následkem zjištění těchto aspektů se vytvořily určité způsoby, jenž mají zabránit těmto návykům. Vytvořily se nové možnosti, kterými se část dodavatelů i spotřebitelů snaží držet, vylepšovat a sdílet informace různými způsoby naší společnosti a tím zmírnit negativní vlivy na životní prostředí naší planety, ale i aby se rozšiřovaly a dodržovaly i etické hodnoty při výrobních procesech co nejvíce druhů výrobků.

V teoretické části je popisován udržitelný rozvoj se zaměřením na textilní průmysl. Je definován ekologicky šetrný oděv a popsány jednotlivé fáze životního cyklu od získání surovin pro výrobu látek přes prodej až po jeho likvidaci. Následně je tato práce zaměřena na dopady výroby prostřednictvím dostupných informací společností, které prodávají ekologicky šetrné oblečení, z jakých materiálů a jak je ušito, případně zda pomáhají i jinými činnostmi zmírňovat negativní či přispívají pozitivním vlivům na životní prostředí. Součástí je i analýza prostřednictvím dotazníkového šetření zaměřena na spotřebitele, konkrétně na zákazníky prodejny oděvů, doplňků a bot v hlavním městě České republiky Praze. Prostřednictvím otázek je zjištěno chování spotřebitelů nejen při nakupování nového oblečení, které faktory je nejvíce ovlivňují, ale i jejich spotřeba a jakými nejčastějšími důvody a způsoby jsou vyřazeny z jejich šatní skříně. Účelem této práce je zhodnotit způsoby výroby a chování spotřebitele, protože jsou součástí negativních vlivů na životní prostředí.

2. Cíle práce

Cílem práce je zjistit, jaké dopady na životní prostředí má výroba a spotřeba ekologicky šetrných oděvů na životní prostředí. Jak se společnosti v textilním průmyslu snaží výrobou a prodejem ekologicky šetrných oděvů zmírňovat negativní dopady na životní prostředí. Z jakých materiálů používají látky a jakými činnostmi se snaží přispět ke zmírnění negativních vlivů pro bezpečné a zdravé neohrožující prostředí, ve kterém žijeme. Analýzou dotazníkového šetření je cílem zjistit chování spotřebitelů při nákupu, užívání a způsoby vyřazení oděvů. Jaké faktory ovlivňují jejich nákup nových oděvů, zda se snaží při užívání oděvů zmírňovat znečištění přírody a kam předávají své obnošené či nepotřebné oblečení.

3. Literární rešerše

3.1. Udržitelný rozvoj

Udržitelný rozvoj představuje druh konceptu, který se snaží najít nové a lepší možnosti a metody, aby se snížil negativní vliv na životní prostředí. V nejlepším případě najít takové řešení, aby nevznikal vůbec či ještě přispíval ke zlepšení. V minulosti byl a stále je vývoj naší společnosti založený hlavně na rozvoji ekonomiky bez ohledu na negativní dopady na naši společnost a přírodu jako krajinu i všechny druhy živočichů. Proto se udržitelný rozvoj soustřeďuje nejen na ekonomický růst ale i na přírodní bohatství naší planety a společenské hodnoty obyvatelstva, aby byla zajištěna udržitelnost společnosti dlouhodobě. Udržitelný rozvoj se tedy dělí na tři pilíře – ekonomický, environmentální a společenský. Záměrem je, aby tyto tři pilíře byly ve vzájemné rovnováze s dlouhodobými výsledky, a nelze upřednostnit jeden na úkor ostatních. (CENIA ©2021)

Tento záměr by se měl projevit i v textilním průmyslu. Každá firma je založena se záměrem dosažením zisku. Některé firmy ale vyhledávají způsoby a materiály, aby měli co nejnižší náklady na výrobu, a nehlídají na udržitelný rozvoj. Při výrobě textilu se dá ušetřit např. na látkách z nekvalitních materiálů, nízké peněžní ohodnocení za pracovní výkon zaměstnanců, nakládání s odpadem atd. Zájmem o celý životní cyklus textilního výrobku a zavedením nových opatření pro změnu způsobu výroby a spotřeby oděvu se dosáhne vzájemné rovnováhy všech tří pilířů. (INSTITUT CIRKULÁRNÍ EKONOMIKY, 2022)

3.1.1. Environmentální pilíř

Tento pilíř se zabývá zájmem kvality životního prostředí na naší planetě. Je zaměřený na omezování znečišťování, šetrnost při těžbě a spotřebě neobnovitelných zdrojů, ochranu vzácných ekosystémů nebo boj s klimatickými změnami, které vznikají lidskou činností. Informuje a motivuje obyvatelstvo pro změnu doposud používaných špatných návyků a ukazuje, jaké způsoby zmírňují dopady na životní prostředí a tak neutralizují nebo zlepšují jeho kvalitu. S neobnovitelnými zdroji se má nakládat omezeně a využívat efektivně, aby budoucím generacím nedošly tyto zásoby a mohli je také čerpat. To zahrnuje i minimalizaci produkce odpadů a jeho opětovné

využití či recyklaci, aby se neznečišťoval životní prostředí nebezpečným, toxickým a velkého množství odpadu. Ve zdravém prostředí s dobrou kvalitou ovzduší, půdy a vody se bude vyskytovat méně života ohrožujících nemocí všech živých organismů na naší planetě. Udrží se správná rovnováha a biologická rozmanitost v přírodě, kde nebudou umírat rostliny ani zvířata v důsledku negativních lidských činností. To zahrnuje ochranu nejen ohrožených druhů zvířete a rostlin, ale i udržování kvalitního stavu všech ekosystémů jako jsou lesy, louky, rybníky, moře, oceány atd. (EVROPSKÝ TÝDEN UDRŽITELNÉHO ROZVOJE ©2021; OSN ©2021)

Z pohledu tohoto pilíře by se v textilním průmyslu nemělo brát na lehkou váhu, z jakých materiálů se oděvy vyrábějí, protože už samotná výroba látek, nití a doplňků na oděvy má u většiny velmi špatné dopady na životní prostředí. Znečištění vody způsobuje nejen výroba, barvení a konečná úprava výrobku, ale také například i praní syntetických materiálů. V roce 2015 byla spotřeba vody na textilní a oděvní průmysl 79 miliard m³ vody. Na výrobu jednoho trička je potřeba přibližně 2 700 l vody, které by jednomu člověku vystačilo na 2,5 roku. Výroba je také technologicky i energeticky velmi náročná a má vliv na klimatické změny, proto by se měla využívat spíše obnovitelná energie. S tím souvisí i likvidace textilního odpadu, který většinou končí na skládkách a ve spalovnách. Doba rozkladu syntetických materiálů se pouze odhaduje na stovky až tisíce let a jeho množství na skládkách stále přibývá. Při rozkladu oděvů se uvolňují jedovaté plyny, které znečišťují ovzduší. (EVROPSKÝ PARLAMENT ©2022)

3.1.2. Ekonomický pilíř

Ekonomická stránka udržitelného rozvoje hledá cesty k nejlepší ekonomické prosperitě, který bere v úvahu ochranu a omezení s nakládáním přírodních zdrojů a zlepšení kvality života ve všech regionech. Jedná se tedy o hospodářský růst, mezinárodní obchod, nezaměstnanost, globalizaci, rozvoji regionů či organizaci firem ve vztahu k ostatním pilířům. Podporuje nové zelené inovace, výzkumy a podnikání, které přispívají novými poznatky, technologiemi a způsoby pro zmírnění negativních vlivů, snížení využití neobnovitelných zdrojů a zvýšení předcházení vzniku odpadu nebo recyklaci. Tento pilíř řeší hlavně výrobní proces, během něhož se spotřebovávají přírodní zdroje, se kterými se plýtvá. Během výroby produktu vzniká nevyužitelný odpad, který může být i nebezpečný lidskému zdraví. Produkt se následně spotřebuje,

neboli využije, a z produktu se opět stává odpad. Cílem je udržet koloběh produktu, který tvoří zisk, ale neplýtvá s přírodními zdroji tak, aby budoucím generacím tyto zdroje, které dnes využíváme, nedošly. (EVROPSKÝ TÝDEN UDRŽITELNÉHO ROZVOJE ©2021; OSN ©2021)

Proto by se v textilním průmyslu měl zlepšit způsob, jak nakládat s odpadem, aby nezatěžoval přírodu. Využit způsoby a technologie třeba na recyklaci odpadu nebo jeho využití v různých procesech. Zároveň by se textil měl navrhovat a vyrábět tak, aby vydržel spotřebiteli co nejdéle a podpořit snadnou opravitelnost oděvu při drobném kazu jako je malá díra nebo rozbitý zip. Zvolit správné materiály, technologie a způsoby úprav, aby prvotně bylo možné látky opětovně použít pro využití třeba i v jiných sektorech a druhotně podpořit možnost recyklovat. Zisky těchto firem pramení také z toho, že v rychlém prodeji s velkým množstvím počtu a rozmanitostí zboží prodávají lidem atraktivní zboží, které má krátkou dobu životnosti a tak je spotřebitel uměle nucen koupit si další nové produkty, čím přibývá množství využití surovin na novou výrobu a následné odpadu. (INSTITUT CIRKULÁRNÍ EKONOMIKY, 2022)

3.1.3. Společenský pilíř

Společenský pilíř zastupuje společenstvo jako celek. Snaží se udržet solidárnost mezi společenskými skupinami nebo jednotlivými generacemi a zajistit rovná práva, přístup ke vzdělání nebo omezit chudobu. Hlavním cílem je sjednotit společnost vzdělaných, odpovědných a aktivních občanů, kteří mají zájem o své okolí, zapojují se ve společenských aktivitách v komunitách, spolicích nebo politických stranách. Společnost by měla být stále rozmanitá, ale úkolem udržitelné společnosti je, aby lidé respektovali odlišnost, měli úctu ke druhým a byli soudržní. Rozvojový program OSN vytvořil index lidského rozvoje. Je vytvořen ze tří indikátorů o stejné významové váze – předpokládaná délka života při narození, přístup ke vzdělání (podíl gramotných v dospělé populaci a průměrná doba školního vzdělávání), hrubý produkt na obyvatele. S tímto pilířem také souvisí zajištění dostupnosti a rovného přístupu zdravotní péče, kvalitního vzdělání pro všechny k úspěšnému uplatnění ve světě, dostatek bezpečného jídla a čisté pitné vody, vymýcení chudoby a nerovnosti ve společnosti všech regionů. Zajištění rovnosti bez ohledu na pohlaví, rasu, vyznávané náboženství, rodinné zázemí a finanční situaci. Také je potřeba přispět ke zlepšení

blahobytu společnosti důstojnou prací v bezpečných podmínkách, s ochrannými pomůckami a odpovídajícím peněžním ohodnocení pro důstojný život. (EVROPSKÝ TÝDEN UDRŽITELNÉHO ROZVOJE ©2021; OSN ©2021)

Z hlediska společnosti by se měly zlepšit podmínky a peněžní ohodnocení zaměstnanců, kteří pracují v sektorech textilního odvětví, kde velké procento zastávají ženy. To zahrnuje návrh oblečení, výroba textilních látek a doplňků, výroba samotného oděvu, dopravu, prodej a likvidaci. Asijská pracovní síla je tou nejlevnější variantou a tak byla výroba ve velkém množství přesunuta do těchto zemí a momentálně jsou asijské země velmocí produkující oblečení, boty a doplňky. Bezpečnost v textilních továrnách některých velkých módních firem je bohužel až mezi posledními příčkami jejich zájmu. Pracovníci také často pracují s různými chemikáliemi, a protože nemají odpovídající pracovní podmínky a dostatečné ochranné pomůcky má to za následek vážné zdravotní problémy. V těchto pracovních podmínkách jsou kolikrát nuceni pracovat i děti, kteří z důvodu pracovní doby nemohou chodit do školy a tak ztrácejí možnost se vzdělávat a rozvíjet. Tyto oděvy, které jsou vyrobeny z nekvalitních materiálů, toxických barviv a chemikálií jsou škodlivé i pro zdraví spotřebitele, který ho nosí. Oděv přichází do kontaktu s pokožkou, která je největším dýchacím orgánem lidského těla a vzduch se k ní dostává právě přes oblečení. (OSN ©2021; STATISKA, ©2023)

3.1.4. Cíle udržitelného rozvoje

Níže je rozepsáno 17 cílů k dosažení udržitelného rozvoje ve všech tři pilířích, jak uvádí OSN na svých stránkách. Na Obrázku 1 jsou tyto cíle graficky znázorněné.

1. Konec chudoby – vymýtit chudobu ve všech jejích formách všude na světě
2. Konec hladu – vymýtit hlad, dosáhnout potravinové bezpečnosti a zlepšení výživy, prosazovat udržitelné zemědělství
3. Zdraví a kvalita života – zajistit zdravý život a zvyšovat jeho kvalitu pro všechny v jakémkoli věku
4. Kvalitní vzdělání – zajistit rovný přístup k inkluzivnímu a kvalitnímu vzdělání a podporovat celoživotní vzdělávání pro všechny

5. Rovnost mužů a žen – dosáhnout genderové rovnosti a posílit postavení všech žen a dívek
6. Pitná voda, kanalizace – zajistit všem dostupnost vody a sanitačních zařízení a udržitelné hospodaření s nimi
7. Dostupná a čistá energie – zajistit přístup k cenově dostupným, spolehlivým, udržitelným a moderním zdrojům energie pro všechny
8. Důstojná práce a ekonomický růst – podporovat trvalý, inkluzivní a udržitelný hospodářský růst, plnou a produktivní zaměstnanost a důstojnou práci pro všechny
9. Průmysl, inovace a infrastruktura – vybudovat odolnou infrastrukturu, podporovat inkluzivní a udržitelnou industrializaci a inovace
10. Méně nerovností – snížit nerovnost uvnitř zemí i mezi nimi
11. Udržitelná města a obce – vytvořit inkluzivní, bezpečná, odolná a udržitelná města a obce
12. Odpovědná výroba a spotřeba – zajistit udržitelnou spotřebu a výrobu
13. Klimatická opatření – přijmout bezodkladná opatření na boj se změnou klimatu a zvládnání jejích dopadů
14. Život ve vodě – chránit a udržitelně využívat oceány, moře a mořské zdroje pro zajištění udržitelného rozvoje
15. Život na souši – chránit, obnovovat a podporovat udržitelné využívání suchozemských ekosystémů, udržitelně hospodařit s lesy, potírat rozšiřování pouští, zastavit a následně zvrátit degradaci půdy a zastavit úbytek biodiverzity
16. Mír, spravedlnost a silné instituce – podporovat mírové a inkluzivní společnosti pro udržitelný rozvoj, zajistit všem přístup ke spravedlnosti a vytvořit efektivní, odpovědné a inkluzivní instituce na všech úrovních
17. Partnerství ke splnění cílů - oživit globální partnerství pro udržitelný rozvoj a posílit prostředky pro jeho uplatňování (OSN, ©2021)

Obrázek 1 - Cíle udržitelného rozvoje

Zdroj: OSN, 2021

3.1.5. Cirkulární Česko 2040

Strategický rámec cirkulární ekonomiky České republiky 2040 je strategický dokument, který je reakcí na současný stav, a stanovuje směr rozvoje v oblasti cirkulární ekonomiky. Byl vytvořen za účelem formulovat předpoklady, cíle a opatření vůči environmentálním hrozbám a pro udržitelný rozvoj v České republice např. minimalizovat využití neobnovitelných zdrojů, zvýšit opětovné využití výrobků a zvýšit možnosti recyklace odpadů. Co se týče surovin, je třeba snížit využití primárních surovin a naopak navýšit výrobu z druhotných surovin z recyklovaných materiálů. Konečné výrobky by se měly navrhovat pro možnost snadné opravy a recyklovatelnosti. Samotná výroba jako služba by se měla podpořit sdílenou ekonomikou, která vede ke snížení odpadů při výrobě., oproti využití nových produktů, což vede k další spotřebě surovin a energie. (Akční plán Cirkulární Česko 2040 pro období 2022-2027, 2022)

Jedním z témat je i textilní odpad, ve kterém je potenciál pro zlepšení předcházení vzniku a zvýšení recyklace. Pokud jde o využití primárních surovin a vody, zaujímají textilní výrobky čtvrtou pozici s největší zátěží pro životní prostředí. Zaměřuje se na zkvalitnění odpadové hospodářství, aby bylo možné opětovné použití, a zavádět nové technologie k recyklaci oděvů. Podle nové evropské legislativy vznikla

povinnost odděleného sběru textilních výrobků od roku 2025, čímž by se v obcích mělo zavést povinné třídění stejně jako papír, plast, sklo atd. Ve čtvrté prioritní oblasti s názvem „Spotřeba a spotřebitelé“ je popisován cíl podporovat cirkulární obchodní modely ve výrobě a spotřebě výrobků a služeb, jejím jedním z opatření je podpora orientace spotřebitele na udržitelnou spotřebu textilních produktů na základě relevantních informací. (Akční plán Cirkulární Česko 2040 pro období 2022-2027, 2022)

3.1.6. Metoda LCA

Metoda LCA, která se celým anglickým názvem nazývá Life Cycle Assessment je určitý nástroj pro posuzování environmentálního dopadu výrobku či služby během celého životního cyklu. Zkoumá způsoby a pouze negativní dopady od získání všech potřebných surovin pro výrobu až po konečnou likvidaci a to i veškeré procesy, kterými výrobek prochází. Tato metoda následně analyzuje všechna data, vyhodnotí celkový dopad na životní prostředí a následně srovnává s jinými produkty nebo alternativními možnostmi. S použitím metody LCA se zjistí, při kterých činnostech je určitý potenciál zlepšení produkce pro snížení negativních dopadů. (MUTHU, 2020)

Metoda LCA je důležitým nástrojem pro použití i v textilním průmyslu, kde se hodnotí negativní dopady výroby oděvů a jiných textilních výrobků. Sledují se činnosti a suroviny od získání a zpracování surovin na látky z různých materiálů i detailů jako jsou zipy, knoflíčky, cvočky atd. Následně se posuzuje výroba a úprava konečného oděvu, použití neboli nošení a konečnou likvidaci. Analyzuje se, jaká a jaké množství se spotřebuje energie, vody, různých barviv a jiných chemikálií a další možné způsoby úprav. Poté se vyhodnocují negativní dopady na životní prostředí jako emise skleníkových plynů, spotřeba vody, energie, chemikálií atd. Na základě těchto výsledků se hledají nové možnosti, jak tyto dopady zmírnit. (KOČÍ, 2014)

3.2. Ekologicky šetrný oděv

Ekologicky šetrný oděv nezatěžuje negativními vlivy životní prostředí ani neohrožuje lidské zdraví, a to po celou dobu svého životního cyklu, tedy nejen při výrobě, ale také spotřebě a likvidaci. Je vyrobený z přírodních materiálů, se kterými

je dále nakládáno šetrně a bez chemikálií a plýtvání. Při získávání rostlinných surovin nebyly použity chemická hnojiva, pesticidy aj. Nebo při získání živočišných materiálů např. ovčí vlny, nesmí trpět žádné zvíře. Samozřejmostí jsou důstojné a bezpečné pracovní podmínky a odpovídající peněžní ohodnocení pracovníků. Správné plánování dopravy do prodejen nebo přímo ke spotřebiteli, aby uhlíková stopa byla pokud možno co nejmenší. Součástí jsou i obaly, do kterých jsou oděvy baleny, aby byly recyklovatelné. Pokud bude oděv z přírodních materiálů bez toxických chemikálií, bude i lépe recyklovatelný a opětovně se použije. To vše zaručuje cirkulární životní cyklus oděvů. Tyto produkty jsou certifikovány různými symboly. (BISOYI, DAS, 2021, SILVA a kol., 2021)

3.2.1. Certifikace

GOTS

Global organic textile standard je uznáván jako přední světový standard zpracování textilií vyrobených z organických vláken. Pro jeho schválení musí výrobek splňovat tyto normy: produkt musí obsahovat nejméně 70 % obsahu organických vláken, výrobky nikdy neobsahují potenciálně škodlivé chemikálie, které lze nalézt v konvenční textilní výrobě, společnosti jsou lepší pro životní prostředí tím, že řídí svůj odpad s ohledem na životní prostředí, snižují spotřebu energie, kontrolují spotřebu vody, bezpečné pracovní podmínky, mají vysoké sociální standardy, žádná diskriminace a žádná dětská práce, produkty mají ověřený celý dodavatelský řetězec, dokonce i farmy musí mít certifikaci podle zákonem uznávané normy. Detaily výrobku jako jsou knoflíky, nitě, zipy, musí splňovat přísná kritéria zbytku. Výsledný produkt je označen visačkou s GOTS viz Obrázek 2, která obsahuje číslo licence společnosti ověřitelnou v celosvětové databázi i přes QR kód na visačce. (GLOBAL STANDARD ©2021)

Obrázek 2 - GOTS certifikace

Zdroj: GOTS, 2021

OEKO-TEX® STANDARD 100

Další světově uznávanou certifikací je OEKO-TEX®, kterou se označují textilní výrobky a materiály, které neohrožují lidské zdraví. Jako jiná uznávaná značení také hodnotí všechny fáze zpracování a výroby oděvů. Označením tohoto symbolu štítkem na vnitřním švu oděvu viz Obrázek 3 je potvrzeno, že je výrobek z přírodních materiálů a splnil kritéria při testování na přítomnost škodlivých látek. Na štítku je rovněž uvedeno číslo licence s QR kódem pro snadnější vyhledání v celosvětové databázi. Limity, které musí výrobek splňovat, velmi často překračuje národní a mezinárodní normy. Kritéria sledují i řadu chemikálií, které by mohli být škodlivé lidskému zdraví, ale zatím nejsou regulovány zákonem. Certifikace se dělí do čtyř tříd. Nejvyšší je Třída 1, která zahrnuje výrobky s nejpřísnějšími limity, aby byly bezpečné pro kojence. Do Třídy 2 patří výrobky, které přicházejí do přímého kontaktu na pokožku např. spodní prádlo, tričko, kalhoty atd. Do Třídy 3 patří výrobky jako kabáty nebo bundy, tedy oděvy, které nepřichází do přímého kontaktu s pokožkou. Do poslední Třídy 4 spadají dekorační materiály pro bytové vybavení jako závěsy, ubrusy atd. (OEKO-TEX, © 2023)

Obrázek 3 – OEKO-TEX STANDARD certifikace

Zdroj: OEKO-TEX STANDARD, 2023

OCS

Standardní certifikace organického obsahu ověřuje, že produkt během své výroby splňoval ekologické standardy – od suroviny až po hotový produkt. Zaručuje, že konečný produkt má stejný obsah přesného množství, který uvádí a je z ekologicky pěstovaného materiálu. Pro jeho schválení musí mít produkt ověřený celý dodavatelský řetězec, dokonce i farmy musí mít certifikaci podle zákonem uznávané normy. Tato certifikace má dva různé typy, které odděluje logem. Produkty označené logem OCS 100 obsahují minimálně 95 % organického materiálu. Označení logem OCS BLENDED jsou označeny výrobky, které obsahují minimálně 5 % organického materiálu ve směsi s konvenčními nebo syntetickými surovinami. Certifikace obou typů je velmi podobná viz Obrázek 4. (SOIL ASSOCIATION, ©2021)

Obrázek 4 - OCS certifikace

Zdroj: OCS, 2022

3.3. Životní cyklus textilu a dopad výroby nového textilu

Životní cyklus ekologického textilu začíná u přírodních materiálů od vhození semínka do půdy až po jeho likvidaci. U syntetických materiálů cyklus začíná od roztavení plastového granulátu. Všechny procesy životního cyklu mají zvláště silné dopady na životní prostředí. Skoro ve všech fázích výroby se spotřebovává spousta vody, energie, vzniká odpad a znečišťuje se voda a ovzduší. (GÜNGÖR a kol, 2009; GWOZDZ a kol, 2017)

3.3.1. Výroba

Většina oděvů je vyrobena z neobnovitelných zdrojů, tedy z plastů, získávaných z ropy, ze kterých se uvolňují emise, včetně těkavých organických sloučenin, částic a kyselých plynů, jako je chlorovodík. Z 16 % používaných materiálů jsou polyestery, pětina textilu je vyrobena z dalších syntetických materiálů, jako je polyamid, nylon nebo akryl. Textil se hodně vyrábí z bavlny, která je považována obecně za ekologickou, ale její pěstování má negativní vliv na životní prostředí. Při pěstování bavlny se ročně spotřebuje přibližně 8 milionů hnojiv a asi 200 tisíc tun pesticidů, a ještě více vody. (LUO a kol., 2021)

Výroba látek je rozdělena do dvou sekcí. První je výroba vláken, při které se ze surovin vyrobí nit, a následuje sekce tkaní látek. Ve výrobním procesu vzniká spousta odpadu a spotřebovává se energie, a to ve formě elektrické energie, páry a vysoké teploty, kde je v provozní kotelně ohříváno tuhé, kapalné nebo plynné palivo. Většina tohoto odpadu se dá recyklovat případně využít v jiném odvětví. Další energie a odpad vzniká v následující fázi úprav látek. Látky se barví různými druhy barviv a různými chemikáliemi případně se ještě přidá nějaký potisk. Šití a konečná úprava oděvů vyžaduje čištění, žehlení a balení do obalů, aby se při přepravě a skladování nezničilo a nezašpinilo. (GÜNGÖR a kol., 2019; GWOZDZ a kol., 2017)

Organická bavlna

Protože v ekologickém zemědělstvím se nesmí používat geneticky modifikované semínka, syntetická hnojiva a pesticidy, které jsou na bázi fosilních paliv. Zemědělci, kteří pěstují organickou bavlnu, používají přírodní metody jako kompostování, přírodní hnojiva a ochranu proti škůdcům biologickými způsoby. Tím pomáhají v boji proti změně klimatu a její pěstování chemicky neznečišťuje vodní toky, půdu ani vzduch. Zároveň je šetrná k lidské pokožce a je menší pravděpodobnost způsobení alergické reakce nebo podráždění pokožky. Jak už bylo zmíněno, pro zpracování bavlny je potřeba spousta vody, ale u organické bavlny se spotřebuje výrazně méně. Většinou se pěstuje na menších farmách, které jsou často podporovány organizacemi pro udržitelné zemědělství a v souladu se standardy na bezpečnou práci za mzdu odpovídají na důstojný způsob života. (SOIL ASSOCIATION, ©2021; TEXTILE EXCHANGE, ©2021)

Bambusová vlákna

Jedná-li se o bambusová vlákna, jsou také vhodným materiálem pro ekologicky šetrný oděv. Vyrábí se z celulózy bambusu a k pěstování bambusu se nevyužívají žádné pesticidy, umělá hnojiva a jiné chemikálie. Bambus přirozeně roste velice rychle, vyžaduje pouze minimální množství vody a díky přírodní látce „bamboo kun“ je odolný proti různým bakteriím a plísním bez použití chemického ošetření. Stejně jako organická bavlna, tyto vlákna nezpůsobují podráždění na kůži ani alergickou reakci. Materiál dobře absorbuje vlhkost a proto je vhodný pro výrobu oblečení, ručníků, utěrek i ložního prádla. Výroba může být ale náročná na energie a při výrobě

bambusové celulózy se mohou využívat i chemikálie. Bambusová vlákna jsou ale obvykle vyráběna s použitím šetrných procesů a technologií. (OZIPEK, 2008)

Konopní

Díky odolnosti a pevnosti vláken se tkaniny vyrábějí i z konopí už na počátku 19. století a od té doby technologie pro zpracování učinila pokrok. U pěstování jsou stanovené normy pro půdu, čistou vodu, zvýšenou biologickou rozmanitost a snížení skleníkových plynů. Výroba látek z konopí může být energeticky náročná a zatížena chemickými látkami, ale pro ekologické konopí je tato spotřeba na minimální možné úrovni za použití správných technologií a postupů. Protože bylo zakázáno pěstovat konopí ve spoustě zemí, není mnoho pesticidů povoleno a nejsou zavedeny všechny potřebné postupy. Poté, co jsou konopné látky považovány také za ekologicky šetrné, používají se nejen na výrobu oblečení ale i pytlů a tašek. Pěstováním konopí pro účely textilního průmyslu v různých zemích, by se mohly vytvořit lokalizované dodavatelské řetězce, čímž by se snížily negativní dopady z dopravy. (TEXTILE EXCHANGE, ©2021)

Len

Lněné vlákno je charakteristické svou vysokou pevností, odolností a prodyšností. Získává se ze stonku rostliny a pro výrobu tkaniny se musí vybírat ekologičtější způsoby pro snížení spotřeby energie a chemikálií. Oproti oblečení z ekologické bavlny jsou lněné materiály jednodušší na údržbu a odolnější. (TEXTILE EXCHANGE, ©2021)

Vlna

Aby vlna byla ekologická, musí být dodržována práva zvířat a být chovány ve správných podmínkách bez přidaných toxických doplňků jako jsou růstové hormony a s přístupem k rozsáhlým zeleným pastvinám. Vlákna jsou dobře rozložitelná a údržba oblečení není náročná, protože je velmi odolná vůči prachu a tak se nemusí často prát, a má dlouhou dobu životnosti. Je vhodná pro výrobu zimního oblečení jako svetry a kabáty, protože dobře udržuje teplo. Ovce se chovají i v České republice, čímž se při výrobě výrazně sníží negativní dopady na životní prostředí během dopravy. Za nejvyšší kvalitu vlny je považována Merino vlna, která se získává z druhu ovcí Merino s původem ze Španělska, ale největším vývozcem je Austrálie. (RUBINO a kol., 2020)

3.3.2. Textilní, módní a oděvní průmysl

Textilní průmysl je jedním z velkých producentů odpadů, které se velmi obtížně recyklují. Za posledních 20 let se světová produkce textilu zdvojnásobila. Je to z důvodu zájmu o oděvy s nízkou cenou, které jsou však z nekvalitního textilu. To má za následek velkého zájmu lidí nakupovat více oděvů za nízkou cenu, které však vydrží velmi krátkou dobu. Studie z roku 2017 Ellen MacArthur Foundation „A new textiles economy“ tvrdí, že za posledních patnáct let se doba, po jakou jsou oděvy používány, snížila o 36 %, v Číně dokonce o 70 %. (SUŠOVÁ-SALMINEN a spol, 2019), (FLETCHER, 2014)

Fast fashion neboli rychlá móda, která funguje na principu výroby ve velkém množství a pro spotřebitele je levná a lehce dostupná. Svě kolekce mění několikrát za měsíc a tím rychle mění nové trendy a vytváří u spotřebitele potřebu koupit si nové modernější oblečení. Oděvy jsou z nekvalitních a často syntetických materiálů, které jsou špatně ušité, ať už křivě, s neplynulým švem, kde je díra, nebo s uvolněnou nití, která způsobí díru. Řetězce, kteří produkují fast fashion, většinou využívají tzv. sweatshops. To jsou továrny převážně v asijských zemích, které velkoobjemově vyrábějí oblečení. Jsou zde zaměstnané z velké většiny ženy, které pracují ve špatných pracovních podmínkách a s poloviční minimální mzdou. Nejen že jsou porušovány tyto pracovněprávní předpisy, ale využívají i dětskou práci. (FLETCHER, 2014; GLOGAZA, 2021)

Jiné myšlení, jak se móda konzumuje, vyjadřuje slow fashion. Dříve se nosilo oblečení až do roztrhání, kdy se o něj staralo a opravovalo co nejvíce tak, že se dokonce dědilo. Myšlenkou je zaměřit se na kvalitu a dobu užívání oblečení s důstojnou prací. Oděvy jsou dražší, ale jejich cena je normální a odůvodněná propojením ekologických materiálů a za správných etických hodnot. Nutí spotřebitele se nad nákupem zamyslet a vnímat oblečení jako investici do budoucna oproti impulzivnímu rozmaru a masového konzumu. (GLOGAZA, 2021)

3.3.3. Doprava

Částečný podíl na negativní dopady má doprava textilních výrobků do prodejen či skladů i ke koncovému spotřebiteli. Druh a délka dopravy se liší místem výrobních procesů, odkud kam putují suroviny pro určité zpracování a na konečnou výrobu až do

prodejen. Jak už bylo zmíněno, nejvíce oděvů se vyrábí v asijských zemích, zejména Číně, Indii, Bangladéši a Vietnamu, odkud se exportují do různých míst po celém světě. Aby se snížili negativní vlivy i v rámci dopravy, je důležité co nejvíce minimalizovat počet a délku vzdálenosti přeprav a vyhodnotit ekologičtější způsoby dopravy. To by znamenalo podporu výrobců v blízkém okolí např. v regionu, státě či sousedních státech a zvolit například spíše dolní dopravu, která je sice pomalejší než letecká doprava, ale má menší negativní dopady na životní prostředí. Proto se doporučují co nejkratší vzdálenosti. (Akční plán Cirkulární Česko 2040 pro období 2022-2027, 2022)

3.3.4. Prodej a marketing

Jak už bylo zmíněno, velké oděvní řetězce prodávají nekvalitní oblečení za nízkou cenu s rychlou změnou trendu několikrát za měsíc. To vytváří potřebu pořád kupovat nové oblečení, nejen protože nevydrží dlouho, ale také mít stále nové trendy. Spotřebitel při nákupu více triček za nízkou cenu, má pocit dobrého nákupu, než když si koupí za stejnou cenu pouze jedno. Aby se oblečení rychle prodalo, při začátku nové sezóny zlevní starou a tak vytváří spotřebiteli nucenou představu ještě lepšího nákupu, protože nakoupil ještě výhodněji než na začátku sezóny. (GLOGAZA, 2021)

Mezi řetězci se rozšířil marketingový tah, který se nazývá greenwashing. V překladu to znamená „zelené mytí“. Tento pojem vznikl ze slova brainwashing, neboli „vymývání mozků“. Pro greenwashing vzniklo spousta definic. Všechny jsou ale ve smyslu, že společnost prostřednictvím marketingových činností a reklam chce projevit starost a činit kroky pro zmírnění dopadů na životní prostředí. Tím však vytváří dezinformace a klame spotřebitele, kteří si myslí, že kupují ekologicky šetrné oblečení. Například Haack a spol. v práci z roku 2012 definují greenwashing jako „aktivní šíření zavádějících informací za účelem prezentace environmentálně zodpovědné image“. Tyto společnosti zdůrazňují pouze nějakou část výrobku nebo výroby, ale na zbytek se nevyjadřuje, a jejich environmentální tvrzení nejsou průkazná. (HAACK a kol., 2012)

Společnosti, které se prezentují environmentálním tvrzením, ale není greenwashing, využívají uznávané certifikace, které potvrzují, že oděvy v jejich prodejnách jsou opravdu ekologicky šetrné. Zkontrolují všechny výrobní procesy a

podle limitů vyhodnotí, zda jim náleží udělit certifikaci. Nepodporují rychlé změny trendů a preferují spíše minimalismus prostřednictvím klasického basicového oblečení před výstředními kousky, které se dá každodenně nosit a zkombinovat tak, aby bylo vhodné pro více situací. Např. klasické bílé tričko se dá kombinovat s tepláky na procházku se psem nebo se sakem a kalhotami pro elegantní vzhled třeba do práce. (HALADA, 2015)

3.3.5. Spotřeba a údržba

S rostoucí populací postupně roste i spotřeba a problémy s životním prostředím. Spotřeba textilu roste však mnohem rychleji. V roce 2020 byla roční výroba na celém světě kolem 100 miliard kusů oblečení a spotřebuje se pouze 99 milionů tun textilu a oděvů ročně. Během praní syntetických textilií jako je polyester nebo nylon se uvolňují mikroplasty, které zůstávají v odpadních vodách. Ty se následně mohou dostat do ekosystémů, jako jsou řeky, moře a oceány, kde znečišťují životní prostředí včetně negativních dopadů na vodní organismy. Univerzita v Plymouthu provedla výzkum o mikroplastech v odpadní vodě z pračky. Při praní 6 kg prádla při 30 °C nebo 40 °C se z akrylu uvolňuje v průměru 730 tisíc vláken, z polyesteru 500 tisíc vláken. Méně závažná mikroplastická zátěž je směs polyester-bavlna, ale samozřejmě nejlepší volbou, pro snížení mikroplastického znečištění v odpadních vodách, je 100 % přírodní materiál. Alternativou jsou speciální filtry pro pračky, které zachycují mikroplasty, nebo použití speciálních pracích prostředků. (ŠŤASTNÁ, 2020)

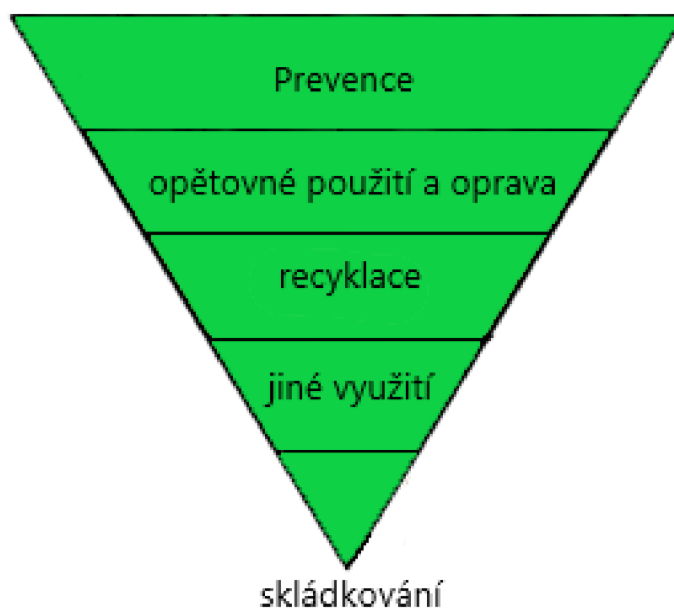
Mikroplastická stopa ale není jediným negativním dopadem na životní prostředí při praní prádla. Ekologická zátěž se zvyšuje i při vysokých teplotách vody a sušení v bubnové sušičce. Obecně platí, že nižší teploty vody při praní jsou šetrnější k životnímu prostředí, protože nespotebouvají tolik energie a vody. Teplota 30°C při praní oblečení je obvykle používána za ekologičtější volbu. Znečištění vod ovlivňují i prací prostředky kvůli obsahu různých chemikálií a bělidel. Některá bělidla díky svému složení mohou přispívat ke tvorbě řas a vodních rostlin ve vodách. To může vést ke snížení hladiny kyslíku a následnou hroznu pro vodní organismy. Ekologickou variantou je používání ekologicky šetrných prostředků, jenž jsou bez toxických chemikálií a biologicky odbouratelné, nebo přírodních prostředků jako je sůl nebo ocet pro účinné odstranění skvrn či nežádoucího zápachu. Součástí chemických pracích prostředků jsou i aviváže na prádlo, které mají stejné negativní vlivy na znečištění vod.

Přírodnější variantou jsou esenciální oleje nebo aviváže s označením šetrnosti k životnímu prostředí. Spotřeba energie se projevuje i při ždímání i sušení prádla v bubnu. Pro ždímání stačí zvolit nižší počet, což má vliv i na životnosti a kvalitu oblečení. Sušička při sušení prádla spotřebuje 3x až 4x více energie než praní na 40 °C. Nejlepším řešením sušení prádla je věšení na sušák, kde uschne přirozenou cestou. (GWOZDZ a kol., 2017; Bisoyi, Das, 2021)

3.3.6. Likvidace

Pro likvidaci odpadu se využívá nástroj zvaný pyramida nakládání s odpadem. Cílem je omezení skládkování a snížení množství odpadu, které znamená zátěž pro životní prostředí. Skládá se z několika úrovní, které určují priority a možnosti způsobů nakládání s odpadem. Jako první a nejdůležitější priorita je prevence. Prevence předchází vzniku odpadu během výroby i spotřeby. Další prioritou je opětovné použití a oprava, která slouží k prodloužení doby užívání produktu. Poté následuje recyklace. Ta zahrnuje přetvoření nebo obnovu materiálů, které by jinak skončily na skládce, a snahu vytvoření nového produktu. Další možností je jiné využití. Nejčastěji se vyskytuje energetické využití, při kterém je snaha získání energie z odpadu např. spalování. Skládkování je poslední možnou variantou pro likvidaci, která má největší negativní dopady, protože tento způsob neumožňuje jakékoliv využití odpadu. Těchto pět úrovní je schematicky zobrazeno v Obrázku 5. (Nařízení vlády 352/2014 o Plánu odpadového hospodářství České republiky pro období 2015–2024, 2014; GRUSMAN a kol., 2016)

Obrázek 5 - Pyramida nakládání s odpadem

Zdroj: vlastní tvorba

Kontejnery na oblečení

Po celé České republice na různých místech v obcích je umístěno podle odhadu z roku 2018 přes 8 000 kontejnerů na textil a obuv. Do těchto kontejnerů se dávají vyprané oděvy, které si převezme jeden z provozovatelů sběrné sítě charitativních nebo komerčních subjektů (Potex, Dimaex, Textileko, Diakonie Broumov a další). Oblečení se na jejich stanicích třídí podle kvality a vše, co se dá ještě nosit, se daruje lidem v nouzi nebo do charitativních obchodů, kde výtěžek z prodeje putuje na dobrou věc. Touto cestou se v Česku roku 2019 vybralo přibližně 37 500 tun. Zdaleka ne všechno oblečení, které se v tomto systému vysbírá, se bude ještě někdy nosit. (Potex ©2021; Akční plán Cirkulární Česko 2040 pro období 2022-2027, 2022)

Clothes-swap

Clothes-swap je skvělý způsob, jak předcházet textilnímu odpadu a udržet oblečení v oběhu. Základní myšlenka je velice jednoduchá. Na předem sjednané místo se přinese pro vás nepotřebné oblečení v dobrém nositelném stavu. Každý si ale také může odnést oblečení, které se mu líbí a chce nosit. Celý proces je většinou zdarma, platí se akorát vstup. Tento způsob vznikl ve Spojených státech amerických a dostal se i do České republiky. Výměny oblečení tímto způsobem fungují v Praze od roku

2016. Uspořádalo se více než padesát akcí SWAP Prague, na které lidé přinesli přibližně 100 000 kg oblečení. (Odpadové fórum, ©2020)

Oprava

Mnoho oblečení je vyhozeno jen kvůli rozbitým detailům. Například rozbitý zip u džínů je pro některé pouze jen takovou záminkou pro koupi nových. Zatím co oprava zipu u švadleny by stála minimální náklady, v současné době, kdy se propagují výrobky za velmi nízkou cenu, si člověk řekne, že se mu více vyplatí koupit si nové. (FLETCHER K., 2014)

Recyklace oděvů

Častým způsobem recyklace nepoužitelného textilu je výroba stavebních izolací, technických textilií nebo výplně do autosedaček. Pro vznik těchto produktů jsou zapotřebí jisté typy textilií, zbytek však putuje na skládku, protože je skládkování v současné době nejlevnější způsob, jak s tímto materiálem naložit. Někteří provozovatelé posílají vysbírané oděvy do zahraničí a nemusí se o konečné zpracování starat. (RUBINO a kol., 2020)

Nejlepší recyklace oděvů by měla vést k získání nových vláken pro použití v textilním průmyslu. Tím způsobem se recykluje méně než 1 % použitého textilu. Asi 12 % vyhozeného textilu se používá v průmyslové recyklaci. Z nepotřebných oděvů se vyrábějí výrobky s nižší kvalitou (čisticí hadry, izolace či náplně do matrací). Značná část končí v rozvojových zemích. (ŠŤASTNÁ, 2020)

Ze starého oblečení ale většinou nejde vyrobit nové tak jednoduše, jak některé společnosti uvádějí. Většina odborníků na recyklaci textilu se shoduje, že technologie na výrobu kvalitního materiálu ze secondhandového oblečení jsou zatím nevyvinuté a stojí více peněz a energie, takže se tento postup většinou nevyplatí. Hlavně kvůli materiálům, ze kterých je oblečení vyrobeno, nejde recyklovat. (SOLDATOVÁ, 2021)

Sběrné dvory

Dalším způsobem, jak se zbavit obnošeného oblečení, je donést ho na jeden ze sběrných dvorů. Sběrné dvory byly vytvořeny pro zajištění udržitelného nakládání s odpadem a snižování množství odpadu na skládkách a jejich rozrůstání. Zde se oděvy třídí podle druhu materiálu. Poté se posílají do recyklačních zařízení, kde jsou zpracovány a přetvořeny na nové použitelné materiály, se kterými se dále pracuje. Tím

se zajišťuje udržitelný cyklus. Vyhozené oblečení neskončí na skládkách, ale opětovně se využije. V Praze jsou přijímány textilní výrobky od roku 2015, tedy oděvy, ale i boty, koberce, ubrusy, závěsy aj. (SOLDATOVÁ, 2019)

Textil na skládkách

I když je oděv z přírodního materiálu (bavlna, vlna, len, hedvábí), mohou se na skládkách špatně a dlouho rozkládat. Je to způsobeno barvením, bělením, potisky nebo procházejí jiných chemickým procesem. To způsobuje vznik amoniaku, metanu a skleníkových plynů a ty pak znečišťují vzduch i spodní vody. Z polosyntetických materiálů (umělé hedvábí, tencel, modal) se při rozkladu na skládkách produkují jedovaté plyny jako je např. metan. Tyto jedovaté plyny ale vznikají i ve spalovnách, kde se tento textil pálí, a dostávají se do ovzduší. Čas rozkladu materiálů z plastu (polyester, nylon, akryl) se ještě nedá určit, jsou to přibližně stovky až tisíce let. Při této dlouhé době rozkladu a spotřebě oděvů s krátkou dobou životnosti, přibývá na skládkách další textilní odpad a tak se skládky musí rozrůstat. V České republice textilní výrobky zaujímají 2 – 6 % v komunálním odpadu, což se odhaduje na 200 000 tun. (Strategický rámec cirkulární ekonomiky České republiky 2040, 2021) (Sedmá generace, 2017)

3.4. Dopad výroby

3.4.1. PURA (LO)CURA

PURA (LO)CURA je pouze internetový obchod s udržitelnou módou. Zakladatelkou společnosti je Nikola Brůžková, která zprvu šila oblečení sama, ale nyní ji pomáhají další švadleny. Cílovou skupinou tohoto obchodu jsou ženy, které chtějí nakupovat udržitelnější oblečení s originálním vzhledem, a připravují se i na nabídku pánské módy. Oblečení šijí ručně v České republice nejčastěji z bavlny, tencelu, viskózy nebo bambusu. Jejich vizí jsou nadčasové prvky a zaručení dlouhého užívání všech oděvů, které ušijí, jak uvádí na svých internetových stránkách. Z nabídky produktů je patrný minimalismus. Většina oděvů je z jednobarevné látky s originálními střihy a prvky. Cena se pohybuje v rozmezí 1 000 Kč až 3 000 Kč. Momentálně mají vystaveno přibližně 130 produktů s počtem malých jednotek ks na skladě. V nabídce je dokonce pár produktů na objednání, které ušijí z látek označených certifikací GOTS.

Oblečení ale nešíjí na míru. U každého kusu oblečení jsou popsány šířky a délky u velikosti S – L. Prodej podporují na sociálních sítích Instagram a Facebook.

3.4.2. GREEN BUTIK

Butik s názvem GREEN BUTIK založili manželé Zuzana Hejná Plachá a Radim Hejný na základě spolupráce s evropskými fair trade značkami, které podporují důstojnou práci zaměstnanců pracujících na výrobě oblečení s odpovídajícím pracovním ohodnocením a udržitelnost ve výrobě pro ochranu životního prostředí. Aktuálně nabízí výrobky od několika značek. Jednou z nich je australská značka Thought, která funguje od roku 1995 s pánskou módou a od roku 2005 i s dámskou módou z přírodních materiálů a tvoří progresivní barevné oblečení. Seasalt se sortimentem pracovních oděvů pro rybáře, námořníky a farmáře začala vytvářet nové originální kolekce s tématem moře z přírodních materiálů. Britská značka Nomads rozšiřuje svůj sortiment o oděvy z bio bavlny s certifikací GOTS pro ženy. Jejich výrobky jsou specifické ruční batikou a vyšíváním. Část jejich zisku putuje na neziskovou organizaci tamwed, která bojuje s chudobou v jižní Indii. Je členem Ethical Fashion Forum (EFF) pro přispívání ke zlepšení environmentálních a etických hodnot v módním průmyslu a British Association for Fair Trade Shops (BAFTS), čímž splňuje standardy výroby textilních oděvů udržitelným způsobem a respektováním lidských práv. Další spolupracující značkou je People Tree, která je charakteristická tkaním, pletením, vyšíváním i ručním tiskem na své výrobky. Jako první módní značka získala ocenění World Fair Trade Organisation za podporu a dodržování důstojné práce zaměstnanců a ochranu životního prostředí. V butiku naleznete šály i plédy z vlny od britské značky Bronte by Moon, která své výrobky vyrábí ve Velké Británii. Je součástí iniciativy pro podporu a obnovu vlnářského průmyslu a ovčích farmářů s názvem The Campaign for Wool, kterou založil princ Charles z Waluse v roce 2010.

Veškeré produkty jsou nabízeny prostřednictvím internetového a některé i v kamenném obchodě v Praze. Díky spolupráci se těmito značkami, prodávají oděvy, doplňky, bytové doplňky i přírodní kosmetiku se zárukou výroby v souladu s etickými i environmentálními hodnotami pro udržitelný rozvoj naší společnosti. Prostřednictvím online obchodu podporují údržbu oblečení radami pro spotřebitele, jak šetrněji prát a starat se o své oblečení, aby vydržela jeho kvalita co nejdéle.

užívání. Sortiment je tedy velice pestrý určený pro ženy, muže i děti s cenou v rozmezí 1 000 Kč – 8 000 Kč.

3.4.3. BIOŠATNÍK

Oděvy české značky BIOŠATNÍK jsou vyrobeny v České republice ve vlastní šicí dílně spojenou s prodejním showrooomem a ušity profesionálními švadlenami. Pracují zde i zdravotně postižení zaměstnanci a ženám s malými dětmi vyhovují možnosti zkráceného pracovního úvazek. Pouze menší část produktů nechávají šít ve specializovaných šicích dílnách také v České republice. Pro ochranu životního prostředí přispívají důrazem na kvalitu výrobku za etických podmínek pro zaměstnance a lokální výrobou. Láky jsou poskytnuty od českého výrobce textilu, který nakupuje pouze z ekologicky pěstované bavlny, které jsou označeny certifikací GOTS, OEKO-TEX či USDA ORGANIC. Americkou národní certifikací USDA ORGANIC jsou označeny produkty z ekologického zemědělství, ve kterém se zjišťují mimo jiné i podmínky hospodářských zvířat, zda mají krmivo z ekologických zdrojů, nejsou jim podávány růstové hormony a jiné škodlivé látky, mají přístup do volného výběhu a jiné dobré životní podmínky. Výrobky musí splňovat minimálně 95 % složek z ekologického zemědělství. Značka je charakteristická nabídkou oděvů v přírodních barvách odstínů hnědé, zelené a krémové barvy pro ženy, muže, děti od miminek, těhotné i kojící ženy. Tyto barvy způsobuje využití přirozených barev starých odrůd bavlníku, ze kterých jsou látky vyrobeny. Ve spojení barev vznikají látky s proužky, takže látka se nemusí barvit, čímž nezatěžuje životní prostředí a je šetrnější k lidské pokožce. Na svých stránkách popisují, že využívají bavlněné nitě, které ale mají tendenci praskat, takže šít s nimi je obtížnější a praskání je možné i při nošení. Proto zvolili dražší variantu a tou je jádrová nit, která je z polyesterového vlákna pro lepší pružnost, ale nachází se pouze uprostřed a zevnějšek je obalen bavlnou pro šetrnější kontakt s lidskou pokožkou. Pro potřebu vyšší pružnosti nitě se šije s chemlonovou nití vyrobenou z jemných umělých vláken. S touto nití šijí pouze minimálně pro účely u oděvů, které vyžadují větší pružnost. Nitě jim poskytuje dodavatel s ohledem na udržitelnost a ekologické i etické hodnoty při výrobě. Jako drobné doplňky se využívají kokosové nebo perleťové knoflíky. Tomu odpovídají vyšší náklady a tak se prodejní cena pohybuje v rozmezí 500 Kč – 2 500 Kč. Nabídka sortimentu z ekologické bavlny by se měla rozšířit i o lněné látky a směs len, bio bavlna a bambus.

Místo jednorázových obalů nabízí zákazníkům udržitelnější způsob ve formě plátěných pytlíků, které se mohou dále využívat pro různé účely. Majitelka Anna Beránková uvedla, že se zájem o bio bavlnu a jejich výrobky stále roste.

3.4.4. MERCHYOU

Československá společnost MERCHYOU se zabývá tiskem na textil výhradně ekologicky eco-friendly barvami bez těžkých kovů a ftalátů. Zákazníkům se zájmem o merch oblečení s potiskem jejich kapely, spolku a jiných, pomohou s výběrem textilu, designu, barev i druhem tisku. Prodej je založen na cenové nabídce podle náročnosti potisku a druhu oděvu a materiálu s minimálním počtem 50 kusů od jednoho designu. Také ale nabízí možnost výšivky nebo koupi čistého basicového textilu. Jako jedna z prvních textilních tiskáren v České republice vlastní GOTS certifikaci potisku textilu. Jejich veškeré činnosti i při úpravě výrobků každoročně kontroluje organizace Soil Association, pro zaručení výroby v souladu se všemi GOTS standardy a proto mohou výsledné produkty být označeny visačkou GOTS, která obsahuje číslo jejich licence certifikace i QR kód. Samozřejmostí je, že GOTS visačka je vyrobena ze 100 % recyklovaného papíru a potištěna barvami na bázi sóji. Na oficiálních stránkách uvádí, že MERCHYOU pečlivě vybírá textil podle toho, odkud pochází, za jakých podmínek a jaké vlivy má jejich výroba na životní prostředí a doporučuje GOTS textil značky Stanley Stella. Značka sleduje a bere v úvahu aktuální módní trendy a splňuje nejvyšší ekologické a etické standardy výroby.

Díky zavedení vnitropodnikového programu na ochranu životního prostředí, mohou lépe monitorovat a analyzovat dopad vlastní činnosti a životního cyklu oděvů na životní prostředí, a následně vymýšlet a podnikat kroky pro snížení i tak nižších negativních dopadu než má spousta jiných společností, např. snížení spotřeby energií, vody, surovin, odpadů a emisí. Při potisku textilu spotřebovávají o 70 % méně vody, vyhýbají se nebezpečným chemikáliím a potisk tisknou GOTS certifikovanými barvami a lepší lepidlem, které spočívá na šetrnější vodní bázi. Možnou variantou je i digitální potisk. Pro snížení znečištění vody, dvoufázově sedimentačně filtrují odpadní vodu. Se svým odpadem firma nakládá zodpovědně. Například zničený textil při výrobě využijí k testování nových vylepšených způsobů tisku. Odpad, který už nemá pro firmu jiné využití, recyklují, předají specializované firmě k výrobě izolačních materiálů, případně zajistí likvidaci odpadu v rámci cirkulární výroby. K zajištění

ochrany produktu, využívají obaly recyklovatelné, rozložitelné a opakovaně použitelné. Při používání výrobku koncovým spotřebitelem, výrobek nemá žádné škodlivé zbytkové látky, takže neohrožuje zdraví spotřebitele. Své aktivity se snaží stále vylepšovat a najít ještě více ekologičtější způsoby, než je běžné. Vlastní také certifikaci FAMA autorizovanou společností Disney a certifikace PETA-Approve Vegan, která potvrzuje splňování kritérií pro veganské činnosti v souladu s právy zvířat bez krutosti. Zboží je zabaleno do kompostovatelných obalů vyrobených na Slovensku ze speciálního biodegradovatelného eko plastu pouze z organických surovin. 100 % kompostovatelné obaly se velmi dobře rozkládají i bez zanechání environmentální stopy. Firma aktuálně zařizuje uvedení do výroby a certifikaci.

3.4.5. HAPPY NATURE

Český prodejce HAPPY NATURE nabízí udržitelnou módu a snaží se přispívat jinými činnostmi pro ochranu životního prostředí od roku 2019. Tým se skládá z jednotek členů a oděvy prodávají na online obchodě i v kamenné prodejně v Brně. Základem je bio bavlna pěstovaná v Indii s přísným zákazem využití různých chemikálií. Je šito v Bangladéši za správných etických podmínek s certifikací GOTS nebo FAIRTRADE, která spolupracuje pouze s malými farmáři a pomáhá jim se snižováním spotřeby vody při pěstování bavlny, kde je spotřeba opravdu vysoká. Na ušitý oděv v brněnské dílně tisknou vlastní potisky s pomocí vodou ředěných ekologických barev. Tématika potisků je inspirovaná přírodou. Sortiment se skládá z menšího počtu sortimentu volnočasovou módou a jednotek doplňků pro ženy, muže i děti a kojence na cenové hladině v rozmezí 400 Kč – 2 200 Kč. V rámci snižování plýtvání vznikla na internetovém obchodě sekce s názvem „zachraňte produkty“, kam jsou umístěny produkty s různými vadami tisku např. dvojitý, křivý či rozmazaný potisk. Tyto vadné produkty mají přiznanou vadu, kterou zdokumentují, na fotce označí a v popisku popíší druh vady.

S prodejem produktu dostane každý stromový certifikát a pytel na odpadky. Stromový certifikát slouží k potvrzení, že HAPPY NATURE zaručí výsadbu 10 stromů za každý oděv, který se spotřebitel zakoupil. Pro splnění tohoto příslibu spolupracují s neziskovými organizacemi Home for Trees a Eden Reforestation, kterým posílají určitou finanční částku. Česká nezisková organizace se zabývá sázením různě druhových a věkových stromů pro budoucí odolnost lesa vůči

klimatickým změnám a škůdcům. Při výsadbě se může zapojit i veřejnost a pořádají různé semináře pro školy či firmy. Eden Reformation se zaměřuje na zalesňování poškozených oblastí. Tato celosvětová organizace spolupracuje s obyvateli oblastí, kde je potřeba výsadba nových stromů např. v lokalitách Madagaskaru, Nepálu, Indonésii nebo Haiti. Tato součinnost je v souladu s etickými standardy a přispívá pozitivními vlivy na ochranu životního prostředí naší planety. Společnost si vede vlastní statistiku, která je aktuálně necelých 117 tis. vysazených stromů. Statistika je zveřejněna i na internetovém obchodě a každý týden aktualizována. Motivací zákazníků pro sbírání odpadu je právě přiložený pytel k nákupu vyrobený z kukuřičného škrobu. Na jejich stránkách pak zákazník může přidat informaci o místě, kde sesbíral odpad. Prostřednictvím formuláře vypíše údaje o množství odpadů v kusů pytlů nebo kilogramů a dané lokalitě, která je zaznačena do mapy. Sběr je založen na každém jednotlivci, který nakoupí od značky HAPPY NATURE a chce přispět k ochraně přírody. Na sběr odpadu je také vedena vlastní statistika, rovněž umístěna na stránkách, a dnes činí 472 pytlů sesbíraných odpadů. Tento tým také pořádá akce pro sběr odpadků v různých lokalitách, kde se může zapojit kdokoliv a chce přispět svou aktivitou.

4. Metodika

V rámci této práce byl vytvořen dotazník prostřednictvím portálu www.survio.cz. Byl pojmenován jako „Spotřeba textilních oděvů“, který byl nabízen v prodejně s oděvy, boty a doplňky. Podávaný sortiment je pro děti od kojenců až po velké děti, pro ženy i muže a doplňky pro bytové vybavení. Tato oddělení jsou rozdělena ještě na menší oddělení s basicovou, každodenní, elegantní i sportovní módou. Prodejní cena sortimentu se pohybuje od desítek Kč až po jednotky tisíc Kč. Mívají zde i různé kolaborace s návrháři, kde se cena sortimentu pro dospělé pohybuje kolem 1 000 Kč a více. Některé oblečení je označeno vlastním ekologickým značením s procentem podílu recyklovaného materiálu nebo organické bavlny. Na prodejních je umístěn i kontejner pro sběr oblečení na recyklaci, kdy za každou tašku oblečení dostane zákazník voucher v hodnotě 40 Kč na další nákup.

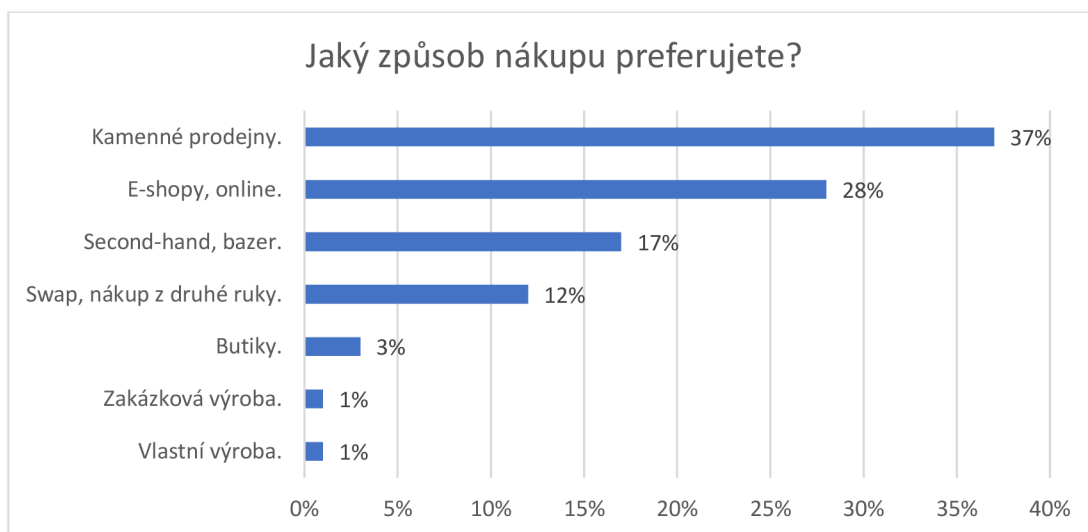
Tato prodejna byla zvolena z důvodu návštěvnosti různých zákazníků mužů i žen jako třeba mladí studenti, pracující lidé v různém věku, maminky s dětmi, starší lidé a občas i známější osobnosti. V každé této skupině se vyskytují jednotliví lidé v různých finančních situacích, kdy někdo rozmýšlí, jestli si koupí levné klasické džíny nebo o něco dražší a stylovější, a někdo rozmýšlí pouze, jestli se mu daná věc líbí a nemá potřebu se dívat na visačku a zjišťovat výši ceny. Na tento dotazník odpovědělo 282 respondentů z oslovených přibližně 450 v řádu několika dnů v různých hodinách otevírací doby od 9:00 do 21:00. Větší půlka odpovídajících zákazníků byla vstřícná a při vyplňování dotazníku odpovídali, z jakých důvodů zvolili danou odpověď. Po celkovou dobu nabízení dotazníku navštívilo prodejnu zhruba 1 000 zákazníků, kde jsou započítané i děti. Grafy uvedené v této práci jsou vytvořeny autorem.

5. Výsledky

5.1.1. Preferované způsoby nákupu

První část dotazníkového šetření byla zaměřena na pořízení nového oblečení pro spotřebitele. Na otázku ve znění „Jaký způsob nákupu oblečení preferujete?“, odpovědělo nejvíce respondentů kamenné prodejny 37 % a online obchody 28 %, které zahrnují velké módní či obchodní řetězce, ale i jiné podnikatele v oboru s prodejem oblečení. Celkem je to 65 % spotřebitelů, kteří si rádi pořizují nové oblečení za jakékoliv ceny. Odpověď Swap, nákup z druhé ruky označilo 12 % a Second-hand, bazar 17 %. Nejlepší volbou pro 29 % respondentů je pořízení oblečení z druhé ruky, které je částečně obnošené, ale stále v dobrém stavu, a to je pak snížena jeho prodejní cena. Pouze jednotky zákazníků preferují originalitu a kvalitu a osobitější pocit z pořízení nového oblečení v rámci zakázkového výroby, vlastní výroby a butiků, které jsou založeny spíše na menším množství zboží a s osobními službami. Zakázková a vlastní výroba je skvělým způsobem pro omezování znečištění životního prostředí, protože si spotřebitel vybírá látky se vzory a kvalitou i doplňky podle svého vkusu. Společně se švadlenou nebo krejčím, v případě vlastní výroby on sám, investují čas do výroby nového oblečení, jenž je šití přímo na jeho míru. V těchto případech si zákazník může začít vážit svého oblečení i práce, která byla pro jeho výrobu věnována, a zaplatí odpovídající cenu. Veškeré odpovědi jsou graficky zpracovány v Grafu 1.

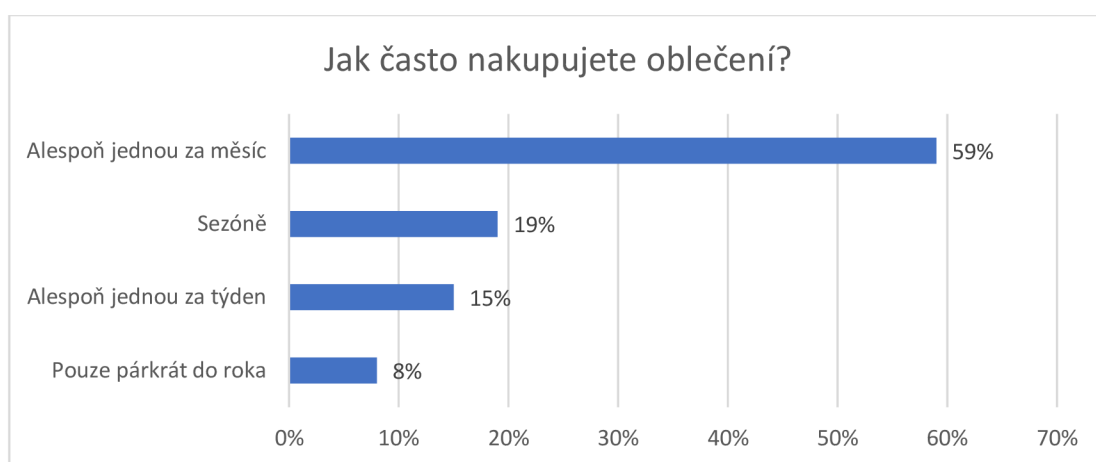
Graf 1 - Jaký způsob nákupu preferujete?

Zdroj: vlastní tvorba

Velká většina dotazovaných zákazníků 59 % také uvedla, že nejčastěji oblečení nakupují alespoň jednou za měsíc. To může být způsobeno rychle měněného trendu v obchodech nebo i nákupem oblečení pro kojence a malé děti, které rychle vyrostou, a tak oblečení nemohou nosit dlouhodoběji. Následuje odpověď sezóně s 19 %, viz Graf 2. Překvapivě 15 % respondentů uvedlo, že nakupují alespoň jednou týdně, což by odpovídalo na zákazníky, kteří mají nakupování oblečení jako koníček a snaží se oblékat, co nejvíce trendy to jde. Pouze 8 % uvedlo nákup pouze párkrát do roka.

Graf 2 - Jak často nakupujete oblečení?

Zdroj: vlastní tvorba

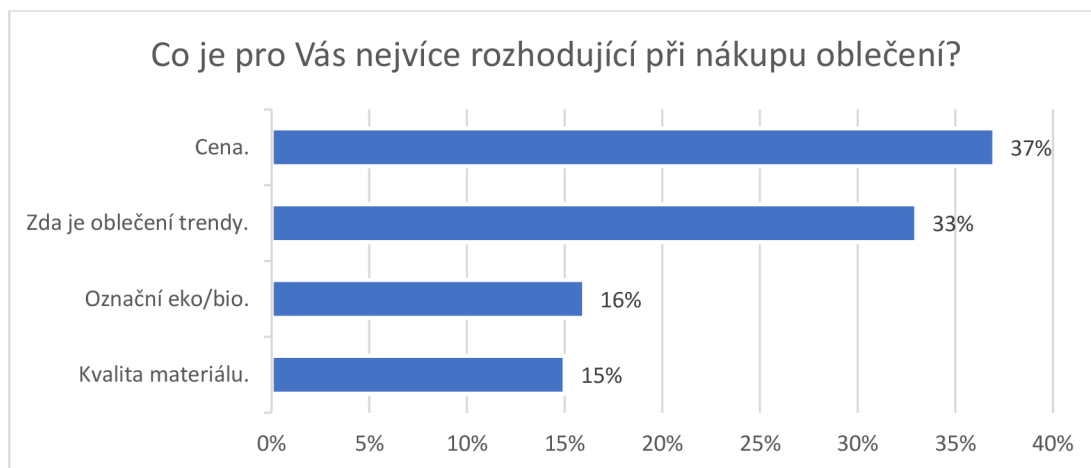
Co se týče tašek, bylo nejvíce odpovědí pro papírové tašky 54 %, protože jsou ekologičtější než plastové, nechtějí nebo zapomínají nosit své vlastní tašky, takže si je stále kupují. Někteří i uvedli, že je využívají pro tříděný papírový odpad. Necelá třetina respondentů preferuje látkové tašky, protože jsou neekologičtější variantou a dají se opakovaně používat na nákupy různých předmětů či potravin. Část mladších žen zmínilo, že ji používají místo klasické kabelky. Plastové tašky zvolilo 14 % respondentů, kteří prozradili, že je dále využívají do odpadkového koše ve své domácnosti na směsný odpad místo odpadkových pytlů a při dešťovém počasí nepromokne ani se rychle netrhají jako papírové tašky.

5.1.2. Rozhodující faktor při nákupu oblečení

Následující otázka se týkala nejvíce rozhodujícího faktoru při nákupu oblečení a výsledky jsou graficky zpracovány v Grafu 3. Z celkového počtu 282 dotazovaných

osob uvedlo nejčastější odpověď cenu s celkovým počtem 103 odpovědí, tedy 37 %. Další nejčastější odpovědí byla, zda je oblečení trendy 33 %, následovala odpověď s označením eko/bio s 16 % a nejméně osob, přesněji 15 % spotřebitelů, odpovědělo kvalitu materiálu.

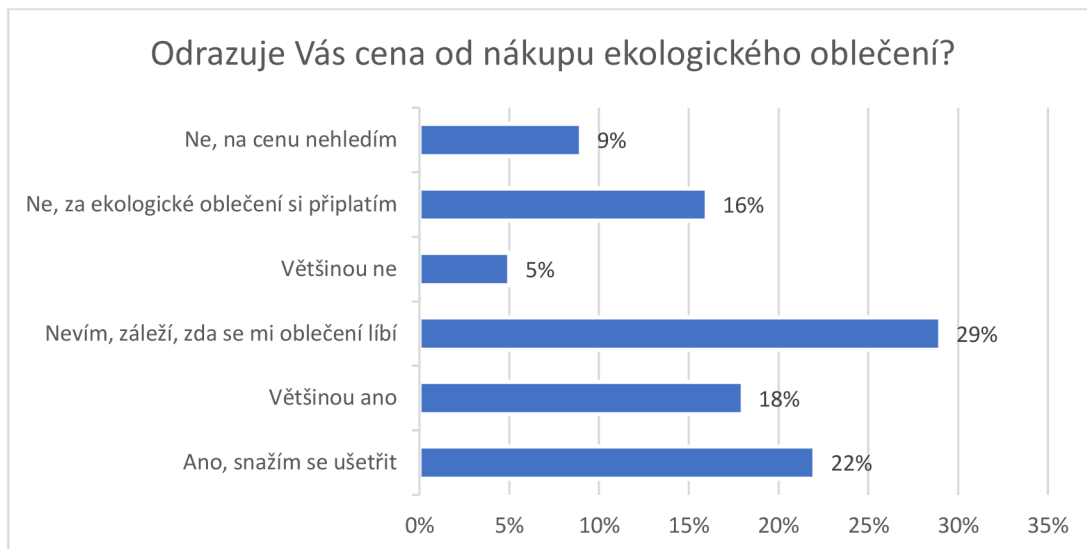
Graf 3 - Co je pro Vás nejvíce rozhodující při nákupu oblečení?

Zdroj: vlastní tvorba

Zároveň při otázce, zda zákazníka odráží cena oděvu s označením eko/bio viz Graf 4, odpovědělo 31 % respondentů ne, což zahrnuje odpovědi: Ne, na cenu nehledím.; Ne, za ekologické oblečení si připlatím.; Většinou ne. Neutrálně odpovědělo 29 % zákazníků, zatím co ano odpovědělo 40 % zákazníků, kdy nejvyšší počet odpovědí v kategorii ano byla: Ano, snažím se ušetřit.

Graf 4 - Odrazuje Vás cena nákupu ekologického oblečení?

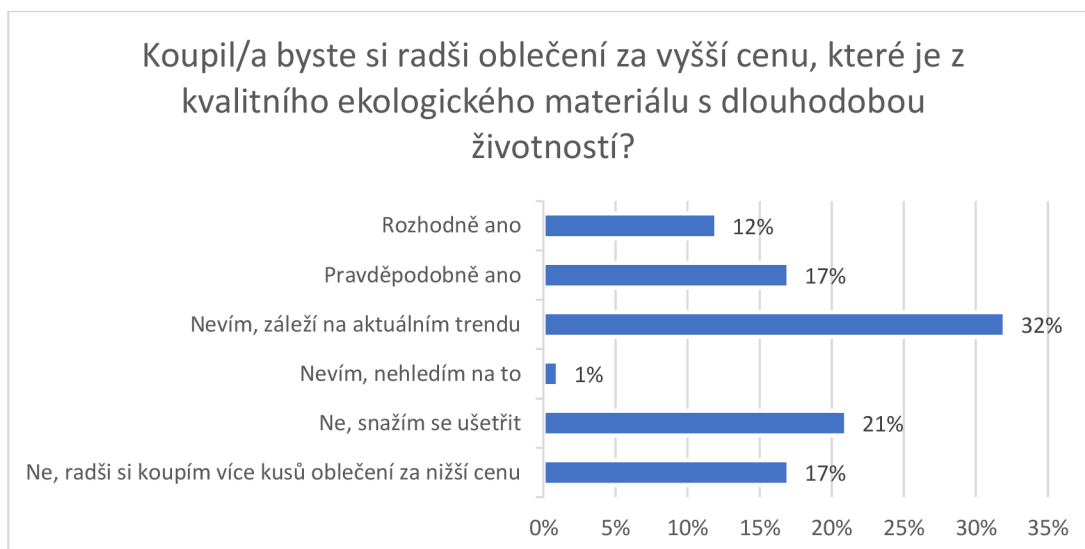

Zdroj: vlastní tvorba

5.1.3. Důležitost ekologicky šetrných oděvů z pohledu spotřebitele

Při otázce zda by si zákazník koupil radši oblečení za vyšší cenu, které je z kvalitního ekologického materiálu s dlouhou životností (Graf 5), uvedlo 37 % tedy nejvíce zákazníků ne s odpovědí „Ne, snažím se ušetřit“ nebo „Ne, radši koupím více kusů oblečení za nižší cenu“. Neutrálně odpovědělo 34 % a to i s nejčastější odpovědí „Nevím, záleží na aktuálním trendu/zda se mi líbí“ a s nejmenším počtem odpovědí „Nevím, nehledím na to“. Kladnou odpověď ano zaškrtno 29 % dotázaných zákazníků.

Graf 5 - Koupil/a byste si radši oblečení za vyšší cenu, které je z kvalitního ekologického materiálu s dlouhodobou životností?

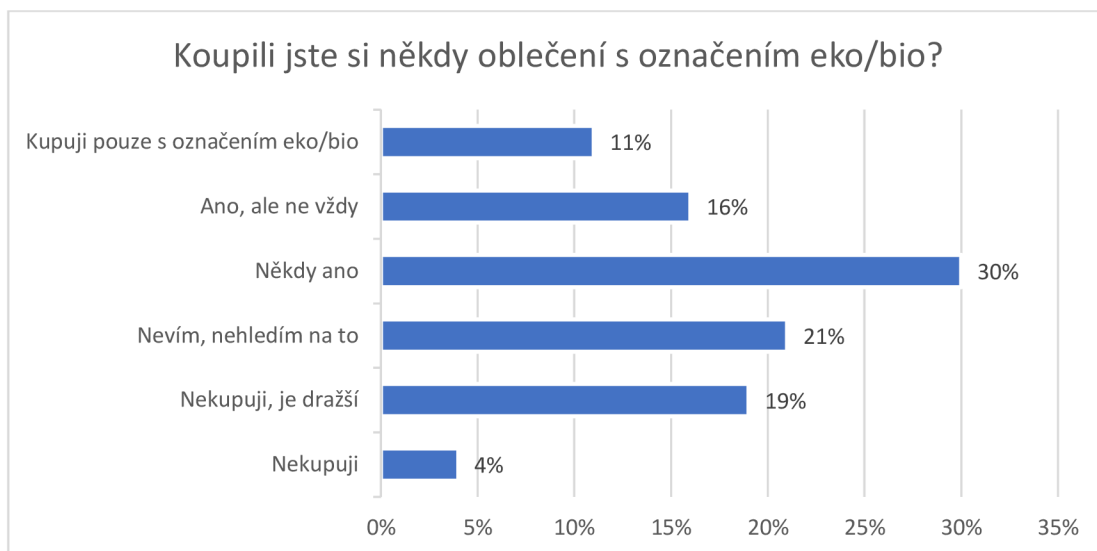
Zdroj: vlastní tvorba

Otázka s tématem důležitosti ekologicky šetrného oděvu z pohledu spotřebitele byla rozdělena na dvě. Jedna se týkala environmentálních hodnot a druhá etickým hodnotám. Co se týče environmentálních hodnot, aby nevznikaly negativní vlivy na životní prostředí, uvedlo 87 % lidí kladnou odpověď rozhodně ano nebo nejspíš ano. U etických hodnot, aby pracovníci měli odpovídající výši mzdy a bezpečné pracovní podmínky, vyšla kladná odpověď o něco lépe a to 90 %.

5.1.4. Certifikace ekologicky šetrných oděvů

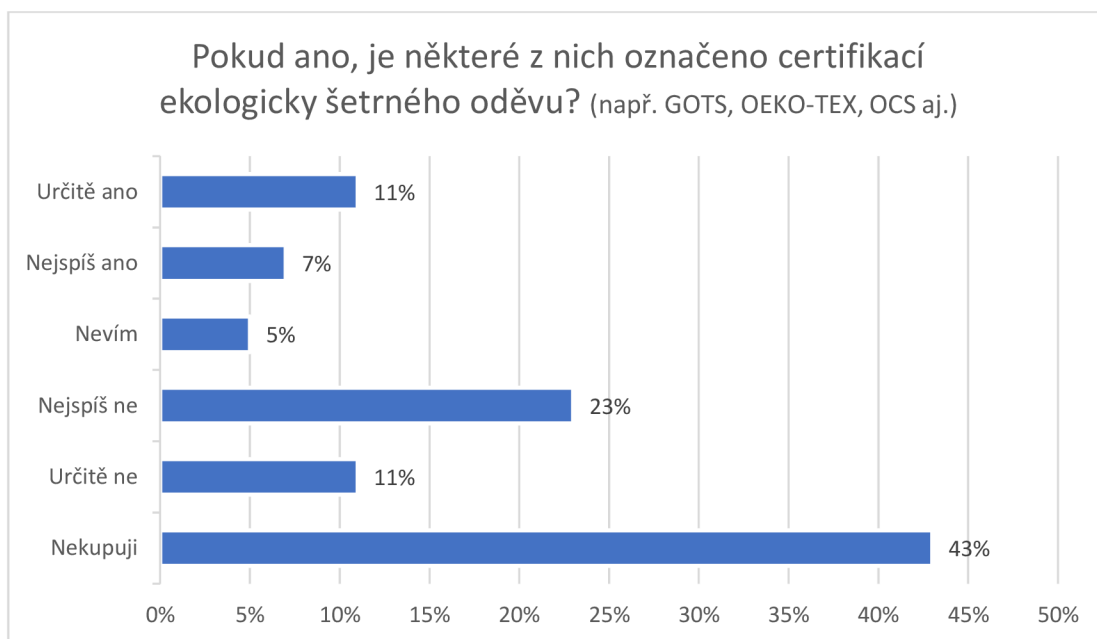
Uznávané certifikace oděvních výrobků zná 34 % respondentů a 47 % uvedlo, že o tom pouze slyšeli. Z Grafu 6 je patrné, že zbývajících 19 % nevěděli nebo neznali. Větší polovina kupuje nebo je si vědoma, že alespoň někdy koupila oblečení s označením eko/bio. Z toho pouze 31 % těchto zákazníků uvedlo, že někdy nakoupili oblečení, které je označeno uznávanou certifikací oděvních výrobků jako je GOTS, OEKO-TEX, OCS aj. 40 % označilo „nejspíš ne“ a někteří uvedli, že tyto oděvy nakupují jen u velkých obchodních řetězců.

Graf 6 - Koupili jste si někdy oblečení s označením eko/bio?

Zdroj: vlastní tvorba

Graf 7 - Pokud ano, je některé z nich značeno certifikací ekologicky šetrného oděvu? (např. GOTS, OEKO-TEX, OCS aj.)

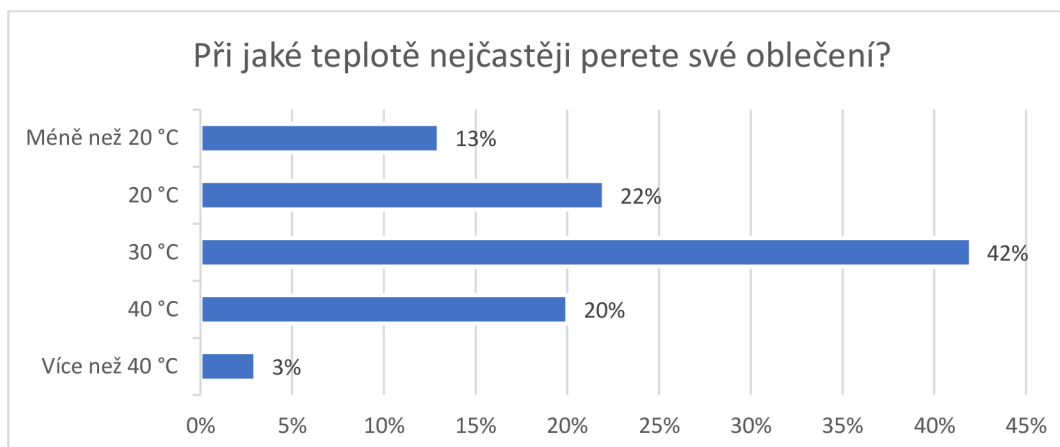

Zdroj: vlastní tvorba

5.1.5. Údržba oděvů

Dvě otázky se týkaly i tématu praní a sušení. Nejčastější odpovědí na otázku „Při jaké teplotě nejčastěji perete své oblečení?“ je teplota praní na 30°C, což odpovídá 42 % zákazníků a praní s nižší teplotou preferuje 35 % viz Graf 8.

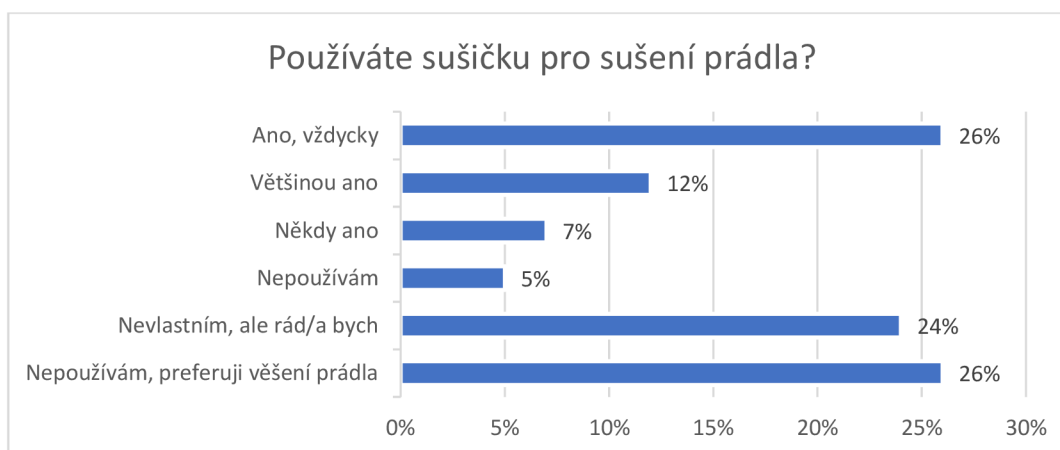
Graf 8 - Při jaké teplotě nejčastěji perete své oblečení?

Zdroj: vlastní tvorba

Přednost sušení prádla věšením na sušák nebo na šňůru venku či vevnitř dává 26 % respondentů, jak je zobrazeno v Grafu 9. Až 44 % respondentů využívá sušení prostřednictvím sušičky. Někteří studenti odpověděli, že využívají veřejné prádelny a nemají možnost usušit prádlo přírodní způsobem. Jednou z odpovědí byla i „Nevlastním, ale rád/a bych“, kterou zvolilo 24 % většinou z důvodu, že nemají finanční prostředky či místo v bytě.

Graf 9 - Používáte sušičku pro sušení prádla?

Zdroj: vlastní tvorba

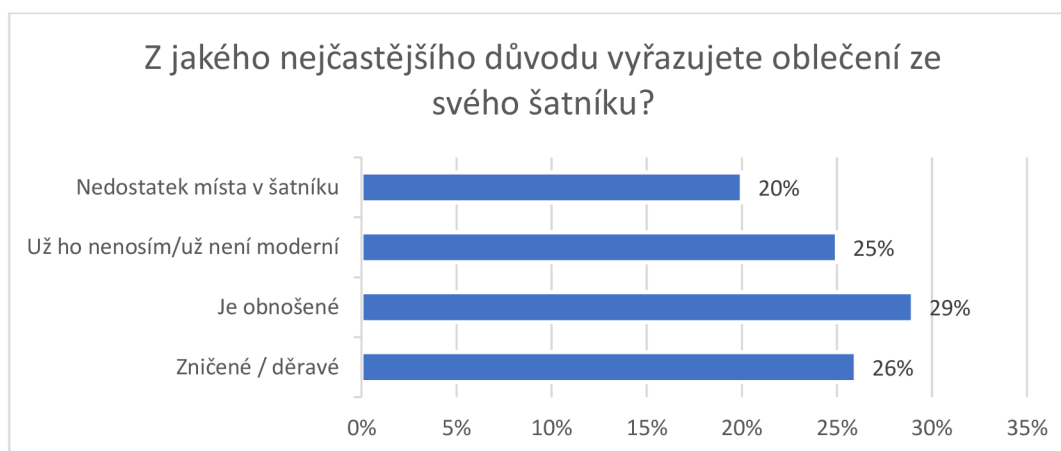
Na otázku „Co obvykle děláte, když Vám na oblečení vznikne drobný kaz? (např. malá díra, rozbitý zip, upadnutý knoflík)“ odpovědělo pouze 21 % opravu, kterou zaručí prodloužení životnosti oblečení. 37 % respondentů odpovědělo, že ho

nosí při různých činnostech, kdy se oblečení může zničit jako je například práce na zahradě. Využití oblečení jako hadr či utěrku při úklidových nebo čistících činnostech dělá 29 % respondentů. Další odpovědí bylo celkové vyřazení ze šatníku, které zvolilo 14 % respondentů.

5.1.6. Likvidace

Pokud odpovědi na otázku „Z jakého nejčastějšího důvodu vyřazujete oblečení ze svého šatníku?“ (Graf 10) seskupíme do dvou skupin na nositelné a nenositelné oblečení, má více odpovědí nenositelné oblečení a to 55 %. Důvody vyřazení nositelného oblečení jsou například nedostatek místa v šatníku 20 %, oděv už není moderní nebo ho spotřebitel zkrátka nenosí 25 %. Nenositelné oblečení je obnošené, nějakým způsobem zničené nebo děravé. Ještě nositelné oblečení nejvíce respondentů 27 % daruje svým známým či na charitu, 20 % ho prodá nebo donese do second-hadu, 19 % ho využívá při úklidu nebo pro jiné účely a pak vyhodí do směsného odpadu.

Graf 10 - Z jakého nejčastějšího důvodu vyřazujete oblečení ze svého šatníku?

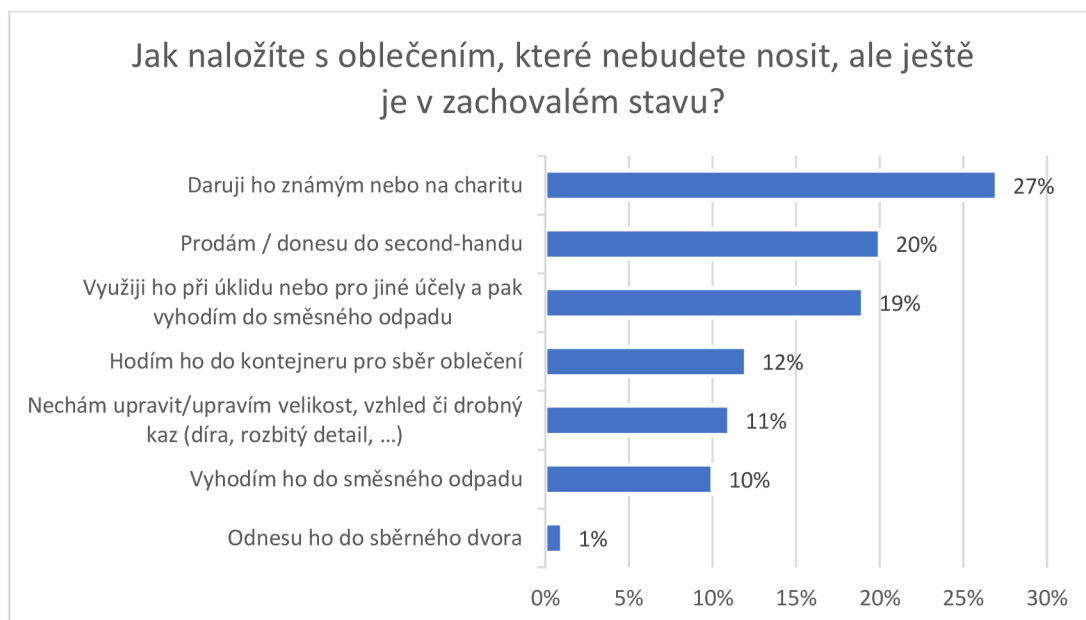

Zdroj: vlastní tvorba

Z Grafu 11 je patrné, že pokud spotřebitel vyřazuje své oblečení, které již nebude nosit, ale ještě je v zachovalém stavu, nejvíce z nich ho daruje známým nebo na charitu, přesněji 27 % respondentů. 20 % je prodá nebo donese do second-handu. Variantu vyhození do směsného odpadu je pro celkem 29 %, kdy 19 % ho před vyhozením využije při úklidu nebo jiné činnosti. 12 % volí variantu vyhození do kontejneru pro sběr oblečení a 11 % respondentů se nechá oděv upravit nebo si ho

zvládne upravit sám, ať už drobný kaz jako díra, rozbitý zip aj. nebo předělat celkový nebo částečný vzhled oděvu. Pouze 1 % spotřebitelů odnáší nositelné oděvy do sběrného dvora.

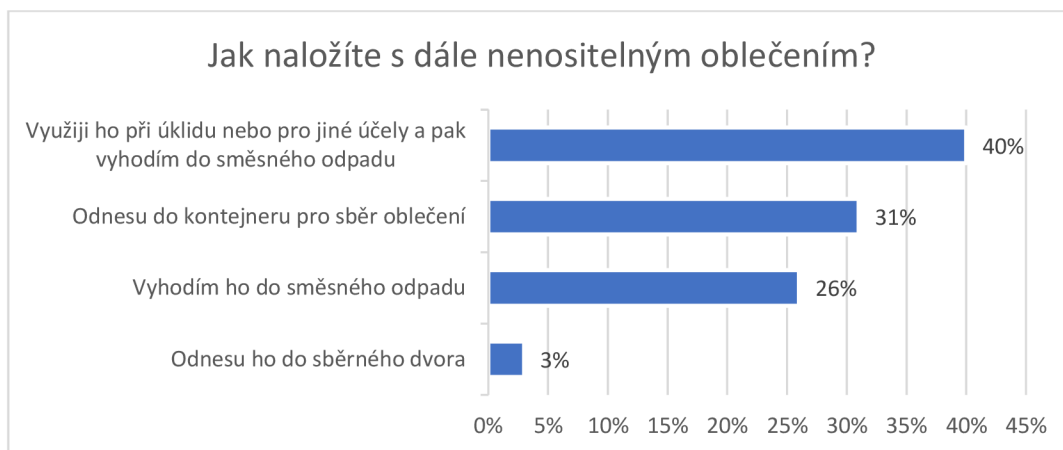
Graf 11 - Jak naložíte s oblečením, které nebudete nosit, ale ještě je v zachovalém stavu?

Zdroj: vlastní tvorba

Už nenositelné oblečení využívá 40 % respondentů na úklid či pro jiné účely a následně vyhodí do směsného odpadu, viz Graf 12. 31 % ho odnáší do kontejnerů pro sběr oblečení a až 26 % respondentů je prostě vyhodí do směsného odpadu. Pouze 3 % odnesou nenositelné oblečení do sběrného dvora.

Graf 12 - Jak naložíte s dále nenositelným oblečením?

Zdroj: vlastní tvorba

6. Diskuse

Cílem dotazníkového šetření bylo zjistit chování spotřebitelů při nákupu, užívání a způsobu vyřazení oděvů. Z výsledků dotazníku je patrné, že spotřebitelé jsou velmi ovlivněni cenou a rychlou módou, aby byli moderní, ale neutratili spoustu peněz za oblečení. Většina lidí na první pohled definuje ostatní podle vzhledu a stylu oblékání a chce se přiblížit společnosti, která je oblíbená a trendy. Protože módní společnosti často mění aktuální trendy, někteří spotřebitelé mají potřebu si ji stále kupovat a protože je dostupná za nízkou cenu i s nízkou kvalitou, nakupují oblečení bezmyšlenkovitě. To způsobuje, že oblečení si oblečou pouze párkrát a po nějaké době skončení trendu si ho už neoblečou. Toto oblečení akorát zabírá místo v šatníku, ze kterého ho později vyřadí třeba do second-handu, nebo ho darují známým či na charitu. Pokud ale oblečení nosí rádi i přesto, že určitý trend skončil, nemohou ho nosit dlouho z důvodu nízké kvality a tak se toto oblečení rychle opotřebuje a tak skončí třeba na skládce, kde se rozkládá několik stovek až tisíce let. I když ho první spotřebitel nevyhodil do odpadu, následný spotřebitel, který si ho koupil z druhé ruky, to udělat může. Protože je spotřebitel nucen si koupit opět toto nové oblečení, které se opět rychle opotřebí, hromadí se syntetický a nekvalitní textil na skládkách.

I když je stále více trendy se oblékat do šetrných oděvů, řetězce fast fashion přišli s marketingem udržitelné módy za nízkou cenu. Tento marketing je ve fast fashion pouze greenwashing a spotřebitel věří, že opravdu nosí ekologicky šetrné oděvy a nakupuje stále se stejnými návyky s pocitem, že má menší negativní dopady na životní prostředí a jde stále s trendem. To ale tyto společnosti nemohou dokázat nebo je šetrná pouze část výroby oděvu. Což znamená, že vyrobené oblečení je stále lineární nikoliv cirkulární. Naopak většinou menší podnikatelé s opravdu ekologicky šetrnými oděvy, využívají celosvětově známých certifikací pro potvrzení udržitelné módy, jako jsou již zmiňované certifikace GOTS, OEKO-TEX nebo OCS. Aby oděvy byly opravdu ekologicky šetrné na životní prostředí s etickými podmínkami zaměstnanců ve výrobních sektorech textilního průmyslu, v této době není možné je prodávat za tak nízké ceny. I kdyby bylo možné prodávat certifikované oblečení s nižší cenovou hladinou a větší dostupností, věřím, že návyky spotřebitelů by se nezměnily. Stále by nakupovali nové oblečení, se kterým by se dalo lépe nakládat jako s odpadem, ale spotřeba by byla stále vysoká a s rostoucí populací ještě vyšší. Podle mého názoru

by této problematice pomohlo zvýšení povědomí společnosti o opravdu ekologicky šetrných oděvech a jejich uznávanou certifikací.

Podporou těchto menších podnikatelů by se povědomí společnosti mohlo zvýšit. Někteří spotřebitelé by se mohli zamyslet nad svou spotřebou a pozměnit své chování a nakládání s oděvy. Obecně se chováme nejvíce šetrně k předmětům, které nám jsou nějakým způsobem cenné ať už po finanční stránce jako např. těžce si našetřit na své nové auto, nebo po dobře odvedené práci např. namalovaného obrazu nebo vypěstované zeleniny na své zahrádce. Stejně by se mohl spotřebitel chovat i k udržitelnému oděvu životnímu prostředí. Přemýšlet, jak oděv správně prát, sušit a udržovat pro co nejdélší dobu užívání. K tomu může přispět i zrealizování plánovaného zavedení textilních výrobků do tříděného odpadu.

7. Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo zjištění, jaké dopady na životní prostředí má výroba a spotřeba ekologicky šetrných oděvů na životní prostředí. V rámci této práce byly dohledávány již zjištěné příčiny a dopady na životní prostředí z dostupných informací a aktuální hodnocení spotřeby oblečení v rámci dotazníkového šetření určeného pro zákazníky prodejny s oděvy, boty a doplňky.

Výroba textilních oděvů má velmi silné negativní vlivy na životní prostředí ve všech fázích životního cyklu. Od počátku zavedení výroby Fast fashion a nadprůměrně nepotřebné spotřeby způsobené společností se špatnými návyky impulzivního nakupování se zjistilo spoustu negativních vlivů na životní prostředí i na společnost. Začaly se zkoumat veškeré činnosti textilního průmyslu a putování surovin a z nich vyrobených oděvů po celém světě. Při pěstování surovin a výroby oděvů je spotřebováno velké množství vody, energie a chemikálií. Zároveň je vyprodukováno velké množství odpadu i chemického, se kterým není šetrně nakládáno a končí na skládkách a ve vodách. Protože se oděvy vyrábí z velké části v asijských zemích, je pro životní prostředí náročná i doprava do všech koutů světa. V těchto továrnách pracují převážně ženy, které nemají bezpečné pracovní podmínky za menší než minimální mzdu a proto nemohou mít možnost důstojného života. Součástí jsou i děti, které také pracují v textilním průmyslu a proto nemají možnost se vzdělávat ve školách.

Tomu přispívají spotřebitelé, kteří tyto oděvy kupují ve velkém. Z toho pro módní řetězce také vyplývá, že je o tyto oděvy velký zájem a nemají důvod k ekologičtějším změnám. Do značné míry určují vyšší negativního vlivu na životní prostředí nejen nákupem ale i spotřebou a likvidací. Oblečení je kolikrát prané při vyšších teplotách, než je potřebné, a s kombinací sušení prádla v sušičce je příliš velká spotřeba elektřiny i vody. Ke znečišťování vod přispívají i chemické prací prostředky a aviváže, které se mohou dostat odpadní vodou do ekosystémů. Spotřebitelé často vnímají oblečení jako spotřební zboží a také s ním tak zacházejí. Místo toho, aby prodloužili životnost oděvu šetrným zacházením a opravou, radši ho vyřadí ze svého šatníku.

Určitě je správnou cestou zavádět stále nové procesy a technologie, které snižují negativní dopady na životní prostředí, ale bez povědomí společnosti nebudou

tak efektivní a jejich výsledky na životním prostředí nebudou tak patrné jak by mohly být. Tato práce by měla sloužit převážně spotřebitelům, kteří se teprve s touto problematikou setkávají a chtějí přispět ke snížení negativních vlivů na životní prostředí tím, že budou více rozmýšlet při nákupu nového oblečení, zda ho opravdu potřebují, jakými způsoby se vyrobily a jaký mají dopady na společnost a životní prostředí.

8. Literární zdroje

BIOŠASTÍN, ©2023. BIOŠATNÍK – Kvalitní české oblečení (online) [cit.2023.03.20], dostupné z <<https://www.biosatnik.cz/>>.

BISOYI B., DAS B., 2021: A paradigm shift: Nano-sensory nudges stimulating consumer's purchase behaviour for green products driving towards environmental sustainability. Materials Today: Proceedings.

CENIA, ©2021: Národní program označování ekologicky šetrných výrobků (online) [cit.2021.07.24], dostupné z <<https://www.cenia.cz/>>.

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE, PROVOZNĚ EKONOMICKÁ FAKULTA, 2014: Podniková ekonomika a řízení. Praha: Česká zemědělská univerzita. ISBN 978-80-213-2504-3

EVROPSKÝ PARLAMENT © 2021: Zpravodajství Evropský parlament – Rychlá móda a textilní výroba – jaký mají dopad na životní prostředí (online) [cit.2021.07.26], dostupné z <<https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/society/20201208STO93327/jak-dopada-vyroba-textilu-na-zivotni-prostredi-infografika>>.

EVROPSKÝ TÝDEN UDRŽITELJÉHO ROZVOJE, © 2021: Evropský týden udržitelného rozvoje – Týden udržitelnosti (online) [cit.20.7.2020] <<https://www.tydenudrizitelnosti.cz/o-projektu/>>.

FLETCHER K., 2014: Sustainable Fashion and Textiles: Design Journeys. Routledge, Abingdon. ISBN 978-04-156-4456-3

GLOBAL STANDARD, ©2021: Global organic textile standard (online) [cit.2021.07.25], dostupné z <<https://global-standard.org/>>.

GLOGAZA J., 2021: Slow fashion. Alferia. ISBN 198-80-271-2108-3

GREEN BUTIK ©2023: Green Butik (online) [cit.2023.3.20], dostupné z <<https://www.greenbutik.cz/>>.

GRUSMAN P., KUNCL V., INISOFT s.r.o., 2016: Jak se dívat na použité oděvy a textil?. Odpady 4/2016. 6-7s.

GÜNGÖR A., PALAMUTCU S., IKIZ Y., 2009: Cotton textiles and the environment: Life cycle assessment of a bathrobe. *Tekstil ve Kofenksiyon* 7/2009, 197-205.

GWOZDZ W., NIELSEN K. S., MÜLLER T., 2017: An Environmental Perspective on Clothing Consumption: Consumer Segments and Their Behavioral Patters. *Sustainability* 5/2017, 27.

HAACK P., SCHOENENORN D., WICKERT CH., 2012: Talking the Talk, Moral Entrapment, Creeping Commitment? Exploring Narrative Dynamics in Corporate Responsibility Standardization. *Organization Studies*, 33(5-6), 815-845 s.

HALADA J.[ed.], 2015: Marketingová komunikace a public relations: výklad pojmů a teorie oboru. Nakladatelství Karolinum, Praha: Univerzita Karlova v Praze. ISBN 978-80-246-3075-5

HAPPY NATURE ©2023: Happy Nature – Česká značka udržitelné módy (online) [cit.2023.03.13], dostupné z <https://www.happynature.cz/?gclid=CjwKCAjw5pShBhB_EiwAvmnNV2tb2sdc3gIXDca6_cSgHiB4lhoxGef0xKfAeLo0yUgDLF2DK_8IgxCoQkQAvD_BwE>.

HU Z., 2010: Impact of Silver Nanoparticles on Wasterwather Treatment. London: IWA Publishing. IBAN 978-18-433-9399-3

INSTITUT CÍRKULÁRNÍ EKONOMIKY, 2022: Církulární Česko: Církulární veřejné zakázky a soukromé nákupy. Nadace KB Jistota. Praha.

KOČÍ V., 2014: Environmentální dopady: Posuzování životního cyklu. Vydavatelství VŠCHT. 132 s. ISBN 978-80-708-0858-0

LUO Y., SONG K., Ding. X, Wu X., 2021: Environmental sustainability of textiles and apparel: A review of evaluation methods. *Environmental Impact Assessment Review* 1/2021. 86. ISSN 0195-9255

MERCHYOU, ©2021. MERCHYOU – reklamní textil a potisk reklamního textilu. (online) [cit.2023.03.20], dostupné z <<https://www.merchyou.com/cz>>.

MUTHU S. S., 2020: Assessing the Environmental Impact of Textiles and the Clothing Supply Chain. Woodhead Publishing. IBAN 9780128197837

MŽP, 2022: Akční plán Cirkulární Česko 2040 pro období 2022-2027 (online) [cit.2023.13.03], dostupné z < <https://www.komora.cz/legislation/236-22-akcni-plan-cirkularni-cesko-2040-pro-obdobi-2022-2027t21-12-2022/>>.

Nařízení vlády 352/2014 Sb., o Plánu odpadového hospodářství České republiky pro období 2015-2024

OEKO-TEX ©2023: Normy OEKO-TEX umožňují každému činit zodpovědná rozhodnutí a chránit přírodní zdroje (online) [cit.2023.03.13], dostupné z < <https://www.oeko-tex.com/en/about-us>>.

OETI ©2023: Pro odpovědnou a udržitelnou budoucnost s OEKO-TEX (online) [cit.2023.03.13.], dostupné z < <https://www.oeti.biz/cs/oeko-tex>>.

OSN ©2021: Cíle udržitelného rozvoje (online) [cit.2021.07.24], dostupné z < <https://osn.cz/osn/hlavni-temata/cile-udrzitelneho-rozvoje-sdgs/>>.

OZIPEK N. E. B., 2008: Investigation of Regenerated Bamboo Fibre and Yarn Characteristics. *Fibres & Textiles in Eastem Europe* 2008 4 (69), 43-47.

POTEX ©2021. POTEX, recyklujeme textil. (online) [cit.2021.07.20], dostupné z < <https://www.recyklujemetextil.cz/proc-recyklovat#prettyPhoto>>.

PURA (LO)CURA ©2023: PURA (LO)CURA, Handmade clothing in Czech Republic (online) [cit.2023.13.03], dostupné z < <http://www.puralocura.eu/>>.

RUBINO Ch., BONET-ARACIL M., LIUZZI S., STEFANIZZI P., MARTELLOTA F., 2020: Wool waste used as sustainable nonwoven for building applications. *Journal of Cleaner Production* 278, 15.

SILVA P. C. de, NETO G. C. de O., CORREIA J. M. F., TUCCI H. N. P., 2021: Evaluation of economic, environmental and operational performance of the adoption of cleaner production: Survey in large textile industries. *Journal of Cleaner Production* 278, ISSN 0959-6526

SOIL ASSOCIATION, ©2021. With shoppers increasingly looking for transparency in what they buy, certification is becoming essential. (online) [cit.2021.07.24], dostupné z < [Druhy ekologické certifikace | Móda a textil | Certifikace Soil Association](#)>.

SOLDATOVÁ A., 2019: Na zajištění povinného sběru textilu už nezbývá moc času, varují zpracovatelé. Odpady 10/2019.

SOLDATOVÁ A., 2021: Trhu s textilem už primární zdroje nebudou brzy stačit. Odpady 05/2021.

STATISTA ©2021. The Statistics Portal for Market Data (online) [cit.2021.07.24], dostupné z <<https://www.statista.com/>>.

ŠŤASTNÁ J., 2020. Stále víc nakupujeme, stále víc vyhazujeme. Odpady 4/2020, 10-11.

TEXTILE EXCHANGE ©2021. Plants give us fibers like cotton, hemp, flax, jute, and more (online) [cit.2021.07.25], dostupné z <[Plant Fibers \(Cotton & Fiber Crops\) - Textile Exchange](#)>.

TŘÍDĚNÍODPADU.CZ, ©2021: Jak se recykluje textil (online) [cit.2021.07.30], dostupné z <<https://www.trideniodpadu.cz/jak-se-recykluje-textil>>.

VAŠKEVIČ Š., 2020: Staré oblečení: textilní odpad nebo pro jiného poklad?. Odpadové fórum 21(1), 20-23. ISSN 1212-7779

9. Přílohy

Příloha č. 1 - dotazník

Spotřeba textilních oděvů

1 Jaký způsob nákupu oblečení preferujete?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Kamenné prodejny. E-shopy, online Butiky. Swap, nákup z druhé ruky. Second-hand, bazar.
 Zakázková výroba. Vlastní výroba

2 Jak často nakupujete oblečení?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Alespoň jednou týdně. Alespoň jednou za měsíc. Sezóně. Pouze párkrát do roka.

3 Které druhy tašek preferujete?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Plastové. Papirové. Látkové Žádné.
 Jiná.

4 Co je pro Vás nejvíce rozhodující faktor při nákupu oblečení?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Cena. Kvalita materiálu. Označení eko/bio. Zda je oblečení trendy.
 Jiná.

5 Odrazuje Vás cena od nákupu oblečení s označením eko/bio?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Ne, na cenu nehledím. Ne, za ekologické oblečení si připlatím. Většinou ne. Nevím, záleží, zda je oblečení moderní nebo se mi líbí. Většinou ano.
 Ano, snažím se ušetřit.
 Jiná.

6 Koupil/a byste si radši oblečení za vyšší cenu, které je z kvalitního ekologického materiálu s dlouhou životností?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Rozhodně ano. Pravděpodobně ano. Nevím, záleží na aktuálním trendu. Nevím, nehledím na to.
- Ne, snažím se ušetřit. Ne, radši si koupím více kusů oblečení za nižší cenu.

7 Myslíte si, že je důležité vyrábět oblečení v souladu s environmentálními hodnotami, aby nevznikaly negativní vlivy na životní prostředí?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Rozhodně ano. Nejspíš ano. Nejspíš ne. Rozhodně ne.

8 Myslíte si, že je důležité vyrábět oblečení v souladu s etickými hodnotami, aby pracovníci měli odpovídající výši mzdy a bezpečné pracovní podmínky?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Rozhodně ano. Nejspíš ano. Nejspíš ne. Rozhodně ne.

9 Znáte některé uznávané certifikace výrobků, které označují ekologicky šetrný oděv jako je GOTS, OEKO-TEX, OCS aj.?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Ano, znám. Pouze jsem o tom slyšel/a. Nevím. Ne, neznám.

10 Koupili jste si někdy oblečení s označením eko/bio?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Kupuji pouze s označením eko/bio. Ano, ale ne vždy. Někdy ano. Nevím, nehledím na to. Nekupuji, je dražší.
- Nekupuji.

11 Pokud ano, je některé z nich označeno uznávanou certifikací ekologicky šetrného oděvu? (např. GOTS, OEKO-TEX, OCS aj.)

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Určitě ano. Nejspíš ano. Nevím. Nejspíš ne. Určitě ne. Nekupuji.

12 Při jaké teplotě nejčastěji perete své oblečení?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Méně než 20°C. 20°C. 30°C. 40°C. Více než 40°C.

13 Používáte sušičku pro sušení prádla?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Ano, vždycky. Většinou ano. Někdy ano. Nepoužívám. Nevlastním, ale rád/a bych.
- Nepoužívám, preferuji věšení prádla.

14 Co obvykle děláte, když Vám na oblečení vznikne drobný kaz? (např. malá díra, rozbitý zip, upadnutý knoflík)

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Oprava. Vyřazení oblečení pro činnosti, kde se může zničit. (např. zahradní práce) Vyřazení oblečení na úklid a čištění. Celkové vyřazení ze šatníku.
- Jiná.

15 Z jakého nejčastějšího důvodu vyřazujete oblečení ze svého šatníku?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Nedostatek místa v šatníku. Už není moderní/nenosím ho. Je obnošené. Je zničené/děravé.
- Jiná.

16 Jak naložíte s oblečením, které už nebudete nosit, ale ještě je v zachovalém stavu?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Vyhodím ho do smíšeného odpadu. Využiji ho při úklidu nebo pro jiné účely a pak vyhodím do smíšeného odpadu. Daruji ho známým nebo na charitu. Hodím ho do kontejneru pro sběr oblečení.
- Prodám/donesu do second-handu. Odnesu ho do sběrného dvora. Nechám upravit/upravím velikost, vzhled či drobný kaz. (díra, rozbitý detail,..)
- Jiná...

17 Jak naložíte s dále nenositelným oblečením?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Vyhodím ho do smíšeného odpadu. Využiji ho při úklidu nebo pro jiné účely a pak vyhodím do smíšeného odpadu. Odnesu do kontejneru pro sběr oblečení. Odnesu ho do sběrného dvora.
- Jiná...